

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Dana Nadřová

Kreativita učiteľa náboženskej výchovy

2014

Publikácia bola vydaná a financovaná z prostriedkov ESF
v rámci národného projektu Profesijný a kariérový rast
pedagogických zamestnancov.
ITMS kód projektu 26120130002
ITMS kód projektu 26140230002

Kreativita učiteľa náboženskej výchovy

Dana NAĎOVÁ

Bratislava 2014

Obsah

Úvod	5
1/ Teoretické východiská	6
1.1 Štátny vzdelávací program	6
1.2 Školský vzdelávací program	7
1.3 Ciele vyučovacieho procesu	9
1.4 Ciele v náboženskej výchove	16
1.5 Kľúčové kompetencie	19
1.6 Prierezové témy	24
1.7 Hodnotenie žiakov na náboženskej výchove	25
2/ Metódy a formy vo vyučovaní náboženskej výchovy	27
2.1 Problémové vyučovanie	31
2.2 Kooperatívne vyučovanie	32
2.3 Projektové vyučovanie	34
3/ Kreativita učiteľa náboženskej výchovy	36
3.1 Dokončenie príbehu podobenstva	36
3.2 Stvoríť a tvoriť	37
3.3 Biblické knihy v domine	38
3.4 Čo máme rovnaké a čo rozdielne...	40
3.5 Chytanie rýb	41
3.6 Biblické postavy	43
3.7 Pyramída slov	45
3.8 Podobenstvá Pána Ježiša Krista	46
3.9 Kniha 10 Božích prikázaní	48
3.10 Krst svätý (projektové vyučovanie)	49
3.11 Advent (projektové vyučovanie)	52
3.12 Pamiatka posvätenia chrámu (projektové vyučovanie)	56
Záver	60
Bibliografia	61

Úvod

Predmet *Náboženská výchova* patrí do vzdelávacej oblasti *Človek a hodnoty*. Už z názvu vzdelávacej oblasti je zrejmé, že sa tento predmet zaoberá hodnotami človeka, stanovením si rebríčka hodnôt postavených nielen na materiálnych, ale aj na duchovných veciach. S rebríčkom hodnôt úzko súvisí postoj človeka k ostatným ľuďom v jeho okolí (**vzťah vertikálny**), ale aj k Pánu Bohu (**vzťah horizontálny**).

Na základných školách sa vyučuje náboženská výchova spravidla 1 hodinu týždenne. Príslušná cirkev poveruje vyučujúceho tzv. *kanonickou misiou*, alebo je učiteľ náboženstva duchovným v cirkevnom zbore v lokalite, v ktorej sa nachádza škola.

Ak chceme, aby malo náboženstvo vo vzdelávaní svoje pevné miesto, musí spĺňať všetky požiadavky, ktoré sú pre tento predmet stanovené. Nejde len o povinnú dokumentáciu k tomuto predmetu, ale aj o oblasť samotnej výučby, prípravy na vyučovanie, využívanie moderných spôsobov vyučovania, využívanie informačno-komunikačných technológií a podobne. Počas hodín náboženstva rozvíjame kompetencie v oblasti vedomostí a spôsobilostí, postojov a hodnôt žiaka. Poznatky a skúsenosti získané na vyučovaní by sa mali uplatniť aj v praktickom živote.

Teoretická časť sa zaoberá štátnym a školským vzdelávacím programom, cieľmi, kompetenciami, prierezovými témami a hodnotením žiakov.

V 2. kapitole sú predstavené niektoré druhy moderného vyučovania – **problémové, kooperatívne a projektové vyučovanie**. V 3. kapitole uvádzame niektoré druhy vyučovania a aktivít určených na hodiny náboženskej výchovy.

Aktivity je možné využívať v rôznych častiach vyučovacej hodiny – ich využitie závisí od prípravy vyučujúceho a cieľa, ktorý chce na vyučovaní dosiahnuť. Navrhované činnosti je možné využívať v rôznych ročníkoch a v triedach s rôznym počtom žiakov. Pri ich realizácii by mal učiteľ využívať svoju tvorivosť a nápaditosť, upraviť aktivity podľa toho, akých žiakov vyučuje, na akej úrovni sa nachádzajú a podobne. Takýmto spôsobom nerozvíja iba činnosť a kompetencie svojich žiakov, ale aj svoje vlastné kompetencie.

1/ Teoretické východiská

1.1 Štátny vzdelávací program

Štátny vzdelávací program (ŠVP) považujeme za záväzný dokument pre vytvorenie individuálneho školského vzdelávacieho programu školy. Podľa nového školského zákona č. 245/2008 Z. z. je štátny vzdelávací program škôl hierarchicky najvyšší projekt vzdelania vytvorený v súlade s medzinárodnou normou pre klasifikáciu vzdelávania (ISCED).

Štátny vzdelávací program obsahuje tieto časti:

- *charakteristika štátneho vzdelávacieho programu* – predstavuje úvod do štátneho vzdelávacieho programu, obsahuje ciele, dĺžku štúdia, spôsob ukončenia štúdia a iné,
- *profil absolventa* – je založený na kľúčových kompetenciách, zahŕňa vzdelávacie oblasti a prierezové témy,
- *vzdelávacie oblasti* – sú okruhy, do ktorých patria jednotlivé vyučovacie predmety,
- *prierezové témy* – prelínajú sa so vzdelávacími oblasťami, ich obsah je rozdelený podľa výchovno-vzdelávacích cieľov a kľúčových kompetencií,
- *vzdelávacie štandardy* – ide o opis kľúčových kompetencií, ktoré má žiak dosiahnuť po absolvovaní vzdelávacieho programu. Pozostáva z *výkonnového* a *obsahového* štandardu,
- *rámcový učebný plán* – obsahuje počet vyučovacích hodín počas štúdia, stanovuje *povinnú* a *voliteľnú* časť vyučovacích hodín. Povinné vyučovacie hodiny sú záväzné pre všetkých absolventov,
- *charakteristika podmienok výchovy a vzdelávania* – určuje povinné minimálne požiadavky na učiteľov, materiálno-technické vybavenie školy a ochranu bezpečnosti i zdravia pri práci,
- *charakteristika podmienok rozvoja žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami* – podľa druhu znevýhodnenia posúdi škola možnosť výchovy a vzdelávania týchto žiakov, materiálne vybavenie školy a pod-

mienky, za ktorých môžu byť žiaci zaradení do výchovno-vzdelávacieho procesu,

- *zásady a podmienky pre tvorbu ŠVP* – určujú záväzné pravidlá, postupy a prostriedky na vypracovanie školského vzdelávacieho programu na základe špecifických požiadaviek a záujmov školy,
- *prílohy ŠKV* – konkretizujú vzdelávací program vo vyučovacích predmetoch. Zahŕňajú charakteristiku, ciele a učebné osnovy vyučovacích predmetov v nadväznosti na *klúčové kompetencie a vzdelávacie štandardy*. Obsah vzdelávania sa rámcových učebných osnovách člení na *ročníky a tematické celky*.

ŠVP obsahuje *rámcový model absolventa, rámcový učebný plán* aj *rámcové učebné osnovy pre konkrétny stupeň vzdelania*.

1.2 Školský vzdelávací program

Školský vzdelávací program (ŠkVP) je vytvorený na základe štátneho vzdelávacieho programu. ŠkVP je záväzným dokumentom, ktorý obsahuje *ciele vzdelávania, obsah i podmienky vzdelávania*, odporúča *didaktické postupy*, navrhuje *metódy overovania*, resp. *hodnotenia vzdelávacích výstupov*.

Na tvorbe ŠkVP sa podieľa tak vedenie školy, ako aj jej ďalší pedagogickí a odborní zamestnanci a rada školy. **Štruktúru ŠkVP** tvoria tieto časti:

- *úvodné identifikačné údaje* – poskytujú verejnosti základné informácie o škole. Patria sem informácie *o názve a adrese školy, názve vzdelávacieho programu, stupni vzdelania, dĺžke a forme štúdia, vyučovacom jazyku a druhu školy*. Titulný list obsahuje aj *informáciu o zriaďovateli školy, rok, miesto vydania i platnosť ŠkVP, podpis riaditeľa školy a pečiatku školy*. Na titulnom liste možno uviesť aj logo alebo fotografiu školy.
- *Špecifické ciele výchovy a vzdelávania* – majú rozvíjať klúčové kompetencie žiaka s ohľadom na individuálne a spoločenské potreby. Škola vymedzuje spôsob dosiahnutia strategických cieľov výchovy a vzdelávania v uvedených vzdelávacích programoch. Premieta sa do profilu absolventa školy, organizačných podmienok vyučovania a systému hodnotenia školy.

- *Vlastné zameranie školy* – zahŕňa informácie o veľkosti školy a charakteristike žiakov, pedagogických a odborných pracovníkov, zapojení sa do projektov, medzinárodnej či domácej spolupráci, o partneroch školy a pod. Obsahuje aj predstavy smerovania školy a zvyšovania úrovne výchovy a vzdelávania.
- *Profil absolventa* – obsahuje všeobecný cieľ školy, čo ovplyvňuje ďalšie jeho zložky. Profil absolventa zohľadňuje všeobecné, špecifické a kľúčové požiadavky formulované výkonovými štandardmi, zahŕňa charakteristiku a kompetencie absolventa ŠkVP. Je vyjadrený zrozumiteľne, prakticky a výstižne.
- *Charakteristika ŠkVP* – obsahuje základné informácie o vzdelávacom programe, štúdiu, organizácii vyučovania, predpokladoch žiaka, požiadavkách na bezpečnosť a hygienu pri práci. Je určená hlavne budúcim záujemcom o štúdium, rodičom a širokej verejnosti.
- *Učebný plán ŠkVP* – vychádza z rámcového ŠVP. Obsahuje povinné a voliteľné predmety, aktivity školy, týždenné rozpisy vyučovacích hodín v školskom roku, poznámky o organizácii učebného plánu a vyučovania. Rešpektuje postupnosť a nadväznosť obsahu vzdelávania vo vyučovacích predmetoch, rozvíja medzipredmetové vzťahy a teoreticko-praktickú integráciu predmetov.
- *Učebné osnovy ŠkVP* – určujú sa osobitne pre každý vyučovací predmet. Zahŕňajú informácie o predmete, obsahu vzdelávania, cieľoch, stratégiách vyučovania, podmienkach a rozsahu vyučovania v jednotlivých predmetoch v každom ročníku.
- *Učebné zdroje* – špecifikujú materiálno-technické vybavenie školy v rôznych priestoroch (interiéri i exteriéri).
- *Charakteristika podmienok na uskutočňovanie ŠkVP* – zahŕňa minimálne požiadavky na učiteľov, materiálno-technické vybavenie, organizačné vybavenie školy a ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci, ktorých splnenie je nevyhnutné pre ďalší rozvoj žiaka.
- *Základné podmienky rozvoja žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP)* – zahŕňajú odborné, personálne, materiálno-technické a priestorové požiadavky vymedzené v ŠkVP. Škola rešpektuje vlastnosti žiakov so ŠVVP a ponúka im veľké množstvo individuálnych či skupinových vzdelávacích programov či organizačných opatrení.

- *Vnútorný systém kontroly a hodnotenia kvality vzdelávania* – kontrola je zameraná na žiakov, učiteľov i školu. Cieľom je poskytnúť spätnú väzbu o pokrokoch i nedostatkoch jednotlivca.

ŠkVP zahŕňa rámcový model absolventa, rámcový učebný plán i rámcové učebné osnovy pre konkrétny stupeň vzdelávania. ŠkVP sa tak stáva aj významným prostriedkom propagácie školy na verejnosti.

1.3 Ciele vyučovacieho procesu

Každá ľudská činnosť smeruje k vytýčenému cieľu. Voľba cieľa je pre človeka veľmi dôležitá, aj keď ide len o malé, čiastkové ciele, ktoré nakoniec smerujú k vyšším cieľom.

Žiadna činnosť človeka by sa nemala realizovať náhodne. Pre učiteľa to platí dvojnásobne – učiť žiaka bez vopred určeného cieľa je nemožné.

Cieľ je definovaný ako *ideálna predstava toho, čo sa má v činnostiach dosiahnuť* (Turek, 2005, s. 3).

Vzhľadom na definíciu by sme mohli povedať, že ideálne je dosiahnuť to, čo si stanovíme, bez ohľadu na okolnosti, ktoré nás obklopujú. Aj keď je stanovený cieľ „ideálom,“ mali by sme sa snažiť priblížiť sa k nemu čo najviac.

1.3.1 Všeobecné ciele výchovy a vzdelávania

Všeobecné ciele výchovy a vzdelávania môžeme dosiahnuť vtedy, keď dosiahneme čiastkové, nižšie ciele. Známa je tzv. *pyramída cieľov*, v ktorej práve všeobecné ciele výchovy a vzdelávania zaraďujeme k jej vrcholu. Nie všetci dosiahnu vrchol pyramídy, aj keď je to žiaduci stav.

Pri určovaní všeobecných cieľov výchovy a vzdelávania berieme ohľad na vývoj spoločnosti a jej zmeny, vývoj vedy a techniky, kultúru, ekonomiku a ďalšie oblasti života.

V súčasnosti vzdelávanie prechádza zmenami, oproti minulosti sa uplatňujú na vyučovaní iné formy a metódy vzdelávania. Tento fakt súvisí predovšetkým so zmenami na trhu práce a úzko s ním súvisí **celoživotné vzdelávanie**.

Človek potrebuje neustále rozvíjať svoje kompetencie. Nie každý človek vykonáva svoju prácu v tom odvetví, ktoré vyštudoval. Takýto jednotlivec sa musí rozvíjať, byť flexibilný, prispôsobiť sa podmienkam, v ktorých sa nachádza. V súčasnosti nájdeme len malý okruh povolání, ktoré človek vykonáva počas celého života. Zmeny v spoločnosti nútia človeka k zmenám osobného života v procese nadobúdania nových poznatkov, zručností a schopností.

V minulosti bola škola hlavným zdrojom informácií a poznania. Dnes nás obklopujú informácie a poznatky z rôznych zdrojov, hlavne z informačno-komunikačných technológií. Podobne je to aj so žiakmi. K informáciám sa dostávajú pomerne jednoducho a rýchlo. Komunikácia prostredníctvom internetu je už dnes samozrejmosťou. Školské prostredie sa mení z tradičného odovzdávania informácií na prostredie, v ktorom sa informácie spracovávajú a aplikujú, pričom sa kladie dôraz na vonkajšiu aj vnútornú motiváciu žiaka.

I. Turek (2005, s. 10) definuje, čo má byť výsledkom celoživotného vzdelávania: *„Výsledkom vzdelávania by mal byť človek pripravený na celoživotné vzdelávanie a učenie sa, pripravený adaptovať sa v budúcnosti na množstvo rozličných zmien v spoločnosti (politike, kultúre, ekonomike, vede, technike), človek pripravený efektívne vykonávať všetky svoje životné roly, človek, ktorý si bude formovať tvorivý štýl života prostredníctvom vnútornej motivácie, citovej bohatosti, rozvinutých intelektuálnych schopností, dobrej socializácie a hodnotovej orientácie.“*

1.3.2 Špecifické ciele vyučovacieho procesu

Špecifické ciele (konkrétne ciele) sa delia na 3 oblasti.

Kognitívne ciele – sú zamerané na oblasť vedomostí, intelektu, poznávania, vnímania, pamäte, myslenia a tvorivosti. Nazývajú sa aj *vzdelávacími cieľmi*.

Afektívne ciele – sú zamerané na oblasť citovú, oblasť postojov, hodnotovej orientácie a sociálno-komunikatívnych zručností. Voláme ich aj *výchovné ciele*.

Psychomotorické ciele – do tejto oblasti patria motorické zručnosti a návyky s účasťou psychických procesov. Dominujú hlavne v praktickom vyučovaní. Nazývajú sa aj *výcvikovými cieľmi*.

Špecifické ciele majú jednoznačne definovať stav, ktorý sa má dosiahnuť. **Z tohto dôvodu** musia byť určené jednoznačne a presne. Stanovujú sa tak, aby bolo zrejmé, čo má na vyučovaní dosiahnuť žiak (nie učiteľ).

Podľa I. Tureka (2005, s.12) majú mať špecifické ciele tieto vlastnosti:

- **Konzistentnosť** – znamená podriadenosť nižších cieľov vyšším. Cieľ vyučovacej hodiny má byť podriadený cieľu tematického celku, ten zasa cieľu predmetu a pod.
- **Primeranosť** – cieľ musí byť primeraný žiakom, ich myslieniu, schopnostiam a zručnostiam. Rešpektujeme reálne podmienky výučby.
- **Vyjadrenie výkonu žiakov v pojmoch** – cieľ má opisovať konečný stav, ktorý sa má dosiahnuť. Môže sa to realizovať rozličnými spôsobmi. Dôležité je, či žiak splnil cieľ výučby.
- **Jednoznačnosť** – cieľ musí byť formulovaný jednoznačne, aby pri jeho oboznámení nedošlo k viacerým výkladom, prípadne môže mať viacej významov.
- **Kontrolovateľnosť, merateľnosť** – dosiahnuté výsledky by sa mali dať zmerať, porovnať, aby sme mohli určiť, na akej úrovni sa cieľ dosiahol.
- **Rešpektovanie taxonómie cieľov vyučovacieho procesu** – taxonómie cieľov sú zoradené podľa ich náročnosti do viacerých úrovní. Najnižšiu úroveň by mal zvládnuť každý žiak, náročnosť cieľov postupne narastá.

Určovanie špecifických cieľov, ktoré sú zamerané na žiaka, definujeme aktívnymi slovesami, ktoré zachytávajú pozorovateľnú činnosť.

1.3.3 Taxonómie cieľov

Ciele vzdelávania sú usporiadané do podoby taxonómií (hierarchií alebo postupností).

Prostredníctvom aktívnych sloviess môžeme formulovať ciele, ktoré chceme na vyučovacom procese dosiahnuť, či sa jedná o oblasť *kognitívnu*, *afektívnu*, alebo *psychomotorickú*.

Sú teda dôležitým nástrojom v rukách učiteľa každého vyučovacieho predmetu. Učiteľ podľa prostredia, podmienok a úrovne žiakov stanovuje ciele, ktoré by mali jeho žiaci dosiahnuť.

Bloomova taxonómia

Najznámejšia taxonómia špecifických cieľov je Bloomova taxonómia, z ktorej vychádza viacero ďalších taxonómií. Je zameraná na priamu kognitívnu činnosť žiaka. Skladá sa zo 6 hierarchicky usporiadaných kategórií cieľov.

Úroveň	Aktívne slovesá	Vysvetlenie
Znalosť (vedomosť)	definovať, napísať, spoznať, opakovať, reprodukovat', doplniť, opísať, priradiť, určiť, vybrať atď.	Žiak si vybaví konkrétne poznatky, termíny, fakty, postupy, zákony a pod. Ide len o pamäťové reprodukovanie učiva.
Porozumenie	inak formulovať, ilustrovať, vysvetliť, vyjadriť vlastnými slovami, vyjadriť inou formou, rozlíšiť, rozšíriť atď.	Žiak si nielen pamätá, ale aj rozumie tomu, čo si zapamätal v rôznych podobách. Môže používať inú terminológiu, vysvetlí to vlastnými slovami, vie rozlíšiť podstatné od nepodstatného a pod.
Aplikácia	aplikovať, demonštrovať, riešiť, nakresliť, preukázať, vyčíslit', vypočítať, vyhľadať, navrhnúť, plánovať, usporiadať atď.	Žiak zmysluplne využíva rôzne zákony, teórie, princípy, vzťahy, pojmy a pravidlá do konkrétnej situácie.
Analýza	urobiť rozbor, rozlíšiť, špecifikovať, rozčleniť, určiť, rozhodnúť, klasifikovať, dedukovať atď.	Žiak vie urobiť rozbor komplexnej informácie na menšie prvky, prípadne časti. Vie určiť vzťahy medzi jednotlivými časťami a vysvetlí ich súvislosti.
Syntéza	kategorizovať, klasifikovať, kombinovať, napísať správu, navrhnúť, organizovať, zhrnúť, vyvodiť (závery), skonštruovať atď.	Žiak vie zložiť prvky a časti do nového celku, vie odvodiť ich vzájomné vzťahy.
Hodnotiace posúdenie	argumentovať, obhájiť, posúdiť, rozhodnúť, porovnať, oponovať, preveriť, zdôvodniť, uviesť výhody/nevýhody, zhodnotiť atď.	Žiak vie posúdiť, či vzťahy, myšlienky a metódy zodpovedajú stanoveným kritériám a normám z rôznych hľadísk.

Revidovaná Bloomova taxonómia cieľov

Bloomova taxonómia bola neskôr upravená Kratwohlom a Andersenovou (2001). Hovoríme o nej ako o dvojdimenzionálnej štruktúre revidovanej Bloomovej taxonómie. Delí sa na *dimenziu poznatkov* a *dimenziu kognitívnych procesov*.

Dimenzia poznatkov	Dimenzia kognitívnych procesov					
	1. Zapamätanie	2. Porozumenie	3. Aplikácia	4. Analýza	5. Hodnotenie	6. Tvorivosť
<i>Faktické poznatky</i>						
<i>Konceptuálne poznatky</i>						
<i>Procedurálne poznatky</i>						
<i>Metakognitívne poznatky</i>						

Dimenzia poznatkov sa delí na:

1. *faktické poznatky* – sústreďujú sa na konkrétne znalosti, ktoré si žiaci vybavujú z pamäte. Ide hlavne o terminologické znalosti a znalosti špeciálnych detailov a prvkov,
2. *konceptuálne poznatky* – zameriavajú sa na vzťahy medzi základnými prvkami. Ide o triedenie pojmov a ich kategorizáciu, sú zamerané na princípy a zovšeobecnenia, žiak má odhaliť súvislosti medzi faktami, myšlienkami a hodnotami,
3. *procedurálne poznatky* – ovládanie algoritmov, techník, metód a postupov pri riešení problému, žiak získava prístup k novým postupom, technikám, z ktorých si môže vybrať,
4. *metakognitívne poznatky* – ide o vlastné poznávanie v oblasti stratégie učenia sa (riešenia problémov), poznania úloh (podmienok) a sebapoznania (sebakontroly a uvedomovania si vlastných možností).

Dimenzia kognitívnych procesov

Úroveň		Aktívne slovesá	Vysvetlenie
Zapamätanie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Znovuzpoznanie 2. Vybavenie z pamäte 	pomenovať, formulovať, reprodukovať, opakovať, opísať, vybrať, rozoznať, označiť atď.	Žiak si vybaví z pamäte údaje, osobnosti, dátumy, reprodukuje to, čo si pamätá, definuje a doplní informácie a podobne.
Porozumenie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Interpretovanie 2. Uvádžanie príkladov 3. Zhrnutie 4. Usudzovanie 5. Porovnávanie 6. Vysvetľovanie 	dokázať, zdôvodniť, uviesť príklad, interpretovať, vedieť vysvetliť, porovnať, doplniť, inak formulovať, ilustrovať, vyjadriť vlastnými slovami, rozlíšiť, nakresliť, vyplniť, uviesť príklad atď.	Žiak dokáže vyjadriť myšlienky vlastnými slovami, dávať súvislosti a javy do vzťahu, vie ich porovnať, vysvetliť svojimi vlastnými slovami.
Aplikácia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizácia 2. Uplatnenie 	nakresliť, aplikovať, plánovať, usporiadať, diskutovať, navrhnúť, použiť, riešiť, vyhľadať, demonštrovať, rozhodnúť atď.	Žiak aplikuje svoje vedomosti, vie uviesť príklady, používa riešenia v rôznych modelových situáciách.
Analýza	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozlišovanie 2. Organizovanie 3. Prisdudzovanie 	porovnať, urobiť rozbor, analyzovať, rozdeliť, nájsť princíp usporiadania, špecifikovať porovnať, prirovnať atď.	Žiak odôvodňuje príčiny a následky, vysvetľuje jednotlivé kroky vie uviesť argumenty „prečo“, špecifikuje podmienky, porovnáva jednotlivé prvky alebo javy ap.
Hodnotenie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontrola 2. Kritika 	posúdiť hodnotu, vysloviť mienku, obhájiť, oceniť, vyvodiť závery, oponovať, zostaviť hierarchiu, zdôvodniť, oceniť, argumentovať atď.	Žiak vie vytvoriť určitú normu a posúdiť ju, dokáže odstupňovať a zhodnotiť výsledky, rozhodnúť sa pre určité riešenie.
Tvorivosť	<ol style="list-style-type: none"> 1. Generovanie 2. Plánovanie 3. Produkovanie 	vytvoriť, vymyslieť, sformulovať, skladať, skonštruovať, zobraziť, vyjadriť, navrhnúť, nájsť analógiu, vytvoriť hypotézu a pod.	Žiak dokáže podľa svojich schopností niečo nové vytvoriť, navrhnúť, dokáže vytvoriť určitý postup riešenia problému alebo úlohy.

Taxonómia cieľov D. B. Kratwohla

Taxonómia D. B. Kratwohla sa zameriava na afektívnu oblasť, tzv. *výchovné ciele*. Má 5 úrovní.

Úroveň	Aktívne slovesá	Vysvetlenie
Prijímanie	vnímať, pozorovať, prijímať, počúvať atď.	Žiak si uvedomuje a všima objekty a javy, je vnímavý, pozoruje a je citlivý na určité podnety.
Reagovanie	vcítiť sa, reagovať, nadchnúť sa, prejavíť záujem o..., vyjadriť vzťah atď.	Žiak reaguje určitým spôsobom na to, čo vníma a počuje. Nemusí to byť len pozitívna reakcia. Žiak aktívne pristupuje k javom a situáciám, uspokojuje svoje podnety.
Oceňovanie hodnoty	oceniť, povzbudiť, akceptovať, presvedčiť sa, vážiť si hodnotu, vážiť si charakter atď.	Žiak reaguje na to, čo prijíma, vytvára si kladný postoj, získava presvedčenie, že je to podnetné v jeho živote a vytvára si ďalšiu vnútornú motiváciu, pretože sa to pre neho stáva dôležitým.
Integrovanie hodnoty	uvedomiť si, integrovať, zostaviť škálu, prejavíť záujem atď.	Žiak si vytvára osobný hodnotový systém myšlienkovým spracovaním, rozlišuje podstatné od nepodstatných hodnôt.
Začlenenie hodnoty do charakterovej štruktúry osobnosti	prejavíť záujem, rozvíjať schopnosti, zovšeobecniť postup atď.	Žiak koná na základe svojho presvedčenia. Hodnotový systém je pevne včlenený do jeho osobnosti. Jeho slová sú v súlade s jeho činmi. O svojom presvedčení je ochotný hovoriť, nové hodnoty, ktoré získava, sa stávajú súčasťou jeho svetonázoru či filozofie života.

Taxonómia cieľov H. Davea

V psychomotorickej oblasti – v rámci výcvikových cieľov – ako príklad možno použiť taxonómiu podľa H. Davea, v ktorej rozlišujeme tiež 5 úrovní.

Úroveň	Aktívne slovesá	Vysvetlenie
Imitácia	pozorovať, imitovať, napodobňovať, vytvoriť atď.	Žiak napodobňuje vzor (napríklad učiteľa), pozoruje jeho činnosť a snaží sa ju zopakovať, aj keď jej ešte nemusí dobre rozumieť.
Manipulácia	predviesť, nakresliť, namaľovať, vymodelovať, vytvoriť spoločne, podieľať sa na..., vyformovať, zahrať, rozložiť atď.	Žiak vykoná riadenú činnosť, či už ako jednotlivec alebo v spolupráci s ďalšími ľuďmi. Žiak si prípadne môže činnosť vybrať podľa svojich schopností a zručností.
Spresňovanie	vyznačiť (v texte, na mape, v knihe...), upresniť, vyhľadať, rozložiť, zložiť, atď.	Žiak vykonáva činnosť, ktorá je konkrétne určená. Potrebuje mať na túto činnosť určité znalosti z viacerých oblastí.
Koordinácia	spolupracovať, podieľať sa na vytvorení..., identifikovať sa, spoločne vytvoriť atď.	Žiak spolupracuje s ostatnými, koordinuje svoju prácu, podieľa sa na práci iných.
Automatizácia	formovať návyk, vykonávať bez váhania, robiť bezchybne, automaticky atď.	Žiak činnosť, ktorú robí, koná rutinne, formuje si k nej návyk. Je to preňho automatická činnosť.

1.4 Ciele v náboženskej výchove

Podľa *Učebných osnov a štandardov pre školské vzdelávacie programy z náboženskej výchovy, evanjelické náboženstvo na štátnych a súkromných školách* (2009), ktoré schválilo Generálne presbyterstvo ECAV na Slovensku a Ministerstvo školstva v r. 2009, má každý stupeň vzdelávania definované všeobecné ciele, ktoré by sa mali naplniť.

Ciele náboženskej výchovy predprimárneho vzdelávania

Vyučovanie náboženstva alebo náboženskej výchovy je umožnené deťom už v materských školách. V učebných osnovách sú vypracované témy a tematické celky, ktoré sa skladajú zo 4 okruhov – *ja som; ľudia; kultúra; príroda*.

Vyučovanie v materských školách sa realizuje pomocou tzv. *kérygmatickej metódy vyučovania* a **zážitkovými formami vyučovania**.

Cieľom náboženskej výchovy je:

- vytvárať si predstavu a skúsenosť Božieho konania,
- poznávať kým je Boh a čo znamená pre deti a dospelých,
- viesť deti k vyznaniu viery v jediného Boha,
- poznať Ježiša Krista, ktorý nás zachraňuje,
- oboznámiť sa s Božím plánom záchranu človeka prostredníctvom biblických príbehov,
- poznať vianočné a veľkonočné posolstvo,
- poznať biblické postavy Starej zmluvy a Novej zmluvy...

Ciele vyučovania náboženskej výchovy primárneho vzdelávania

Náboženská výchova (evanjelická) v primárnom vzdelávaní ponúka základný prehľad kresťanského učenia vychádzajúceho z Božieho slova. Žiak sa zoznámi s *Bibliou* a *Božím slovom*, s príbehmi *Starej zmluvy* a *Novej zmluvy*, ale aj z dogmatiky. Cieľom tohto predmetu v primárnom vzdelávaní je podľa učebných osnov a štandardov:

- osvojiť si základné pojmy v oblasti náboženstva a viery,
- získať základný prehľad zvesti Biblie a biblických príbehov,
- poznať biblické postavy, ktoré formovala viera,
- pochopiť svoju vlastnú hodnotu a svoje postavenie v spoločnosti,
- učiť sa rozlišovať medzi dobrým a zlým,
- aktívne rozvíjať svoj vzťah k cirkvi,
- poznať, čo je zákon a evanjelium,
- poznať Trojjediného Boha vo všetkých 3 osobách,
- vstúpiť žiakom základy kresťanskej viery,
- budovať svoj vzťah k Pánu Bohu,
- vzbudiť záujem o Božie slovo a o modlitbu,
- pestovať vieru v Ježiša Krista a večný život.

Ciele vyučovania náboženskej výchovy nižšieho sekundárneho vzdelávania

Vo vzdelávaní náboženskej výchovy na nižšom sekundárnom vzdelávaní si žiaci prehĺbujú poznatky z *Biblie* a biblických príbehov, učia sa o historickom vývine cirkvi, zoznamujú sa s inými kresťanskými cirkvami či náboženstvami

a učia sa vyvarovať pred nežiaducim vplyvom sekt. Zaoberajú sa aj etickými spoločenskými otázkami a učia sa zaujať k týmto otázkam správny postoj na základe *Božieho slova*.

Podľa *Učebných osnov a štandardov pre školské vzdelávacie programy z náboženskej výchovy, evanjelické náboženstvo na štátnych a súkromných školách* (2009, s. 50) sú cieľmi nižšieho sekundárneho vzdelávania:

- zaujímať sa o Božie slovo, modlitbu, duchovnú pieseň, duchovné hodnoty a aktívny kresťanský život,
- prehlbovať vzťah s Bohom a s ľuďmi,
- orientovať sa v morálnych, sociálnych, ekonomických a politických situáciách,
- hľadať správnu duchovnú orientáciu v spleti rôznych náboženstiev a iných prúdov v spoločnosti,
- osvojiť si poznatky z dogmatiky, všeobecných kresťanských dejín, dejín ECAV na Slovensku,
- prehĺbiť vzťah k prírode z pohľadu viery ako k Božiemu stvorenstvu a motivovať sa k zodpovednosti,
- orientovať sa v duchovných hodnotách.

Ciele vyučovania náboženskej výchovy vyššieho sekundárneho vzdelávania
Cieľom predmetu náboženskej výchovy na vyššom sekundárnom vzdelávaní je pozvať žiakov na cestu hľadania vlastnej existencie s pochopením, že aj oni sú súčasťou *Božieho plánu*, viesť ich k pochopeniu hodnoty obeti Ježiša Krista – Vykupiteľa a žiť pod vedením Ducha Svätého – Posvätiťeľa. Obsahom predmetu je vychovávať žiaka s vedomím svojej vlastnej hodnoty, naučiť ho zaujať postoj a žiť nielen ako jednotlivec, ale aj v spoločenstve iných ľudí. Dôležité je viesť žiaka k zodpovednosti za svoj kresťanský život, k sociálnym zručnostiam či k vzťahu k cirkvi a k svojmu ďalšiemu duchovnému rastu. Ciele náboženskej výchovy sú definované v *Učebných osnovách a štandardoch pre školské vzdelávacie programy z náboženskej výchovy, evanjelické náboženstvo na štátnych a súkromných školách* (2009, s. 89):

- učiť sa otvorenej a zrozumiteľnej komunikácii,
- pochopiť vlastnú hodnotu a zmysel svojej existencie,
- prijať zodpovednosť za svoj život, rozhodovanie a konanie,
- preferovať hodnoty podľa etických zásad,

- uvedomiť si, že *Biblia* je potrebná pre objavenie zmysluplného života s pravými hodnotami a cieľom vo večnosti (večný život s Kristom),
- orientovať sa v *Biblii* a používať ju ako prostriedok stretnutia sa s Bohom v každodennom živote,
- vysvetliť východiská kresťanskej etiky,
- orientovať sa v spleti rôznych sekt a v oblasti prevencie závislosti od cudzích kultov,
- predstaviť ECAV na Slovensku ako svoj duchovný domov, ktorý poskytuje všetko potrebné na duchovný rast človeka,
- vysvetliť základné dogmatické princípy evanjelickej cirkvi a definovať ich vo svojom vlastnom živote,
- vysvetliť pojmy *zákon* a *evanjelium* a nadväznosti na Božiu milosť,
- diskutovať o rôznych problémoch, ktoré prináša aktívny kresťanský život v dnešnej spoločnosti,
- uvedomiť si dôležitosť tradičných hodnôt ako sú manželstvo, rodina a rodičovstvo.

1.5 Kľúčové kompetencie

Pojem *kľúčové kompetencie* vznikol v ekonómii 70. rokov 20. storočia v oblasti ekonómie. Predstavoval súbor špecifických požiadaviek na prijatie do zamestnania. Do oblasti školstva sa dostal v 90. rokoch. Ide o súbor požiadaviek zamestnávateľov a kompetenčných profilov absolventov škôl.

M. Blaško (2012, s. 88) definuje kľúčové kompetencie: *Kľúčové kompetencie sú zvnútornený, vzájomne prepojený súbor nadobudnutých vedomostí, zručností, schopností, postojov a hodnotových orientácií, ktoré sú dôležité pre jeho celoživotné vzdelávanie, pre kvalitný rozvoj osobnosti jednotlivca, jeho aktívne zapojenie sa do spoločnosti, efektívne uplatnenie v zamestnaní.*

Definícia kľúčových kompetencií nám napovedá, že cieľom výchovy a vzdelávania nie je len sprostredkovať žiakovi vedomosti, ale ho aj pripraviť na život, počas ktorého bude rozvíjať svoje vedomosti, schopnosti a zručnosti.

Ide o celoživotné vzdelávanie človeka, pripravenosť na rôzne zmeny nielen v jeho živote, ale aj v živote spoločnosti. Učiteľ sa nemôže uspokojiť s tým,

že sa žiak naučil to, čo od neho vyžaduje. Jeho cieľom by mala byť aktivácia jeho vnútornej motivácie, t. j. aby sa chcel učiť a vedel aj to, čo nemusí vedieť, zaujímal sa o veci v širšom kontexte a rád sa zúčastňoval vyučovania. Kľúčové kompetencie by mali byť kompetencie, ktoré človek využije vo svojom ďalšom živote, t. j. vedomosti a zručnosti uplatniteľné v praxi. Z tohto dôvodu patria medzi hlavné ciele výchovy a vzdelávania.

Kľúčové kompetencie pre celoživotné vzdelávanie sú vymedzené v *Európskom referenčnom rámci*.

- **Komunikácia v materinskom jazyku** – ide o schopnosť vyjadrovať sa správne a zrozumiteľne vo svojom materinskom jazyku, nielen ústnou, ale aj písomnou formou, čítať s porozumením, rozlišovať dôležité od menej dôležitého, tvoriť rôzne druhy textov, vedieť počúvať a rozumieť druhým a pod.
- **Komunikácia v cudzích jazykoch** – predstavuje kompetenciu rozumieť hovorenému prejavu v cudzom jazyku, komunikovať v ňom, čítať texty s porozumením (aj texty odborného charakteru), hovoriť a vedieť používať slovníky, príručky a inú literatúru v danom jazyku.
- **Kompetencie v matematike a základné kompetencie v oblasti prírodných vied a techniky** – ide o kompetenciu rozvíjať a používať matematické myslenie na riešenie problémov v rôznych situáciách, používať logické a priestorové myslenie či symbolický a formálny matematický jazyk.
- **Digitálne kompetencie** – predstavuje schopnosť vyhľadávať, spracovávať a zhromažďovať informácie, používať ich s kritickým postojom, triediť ich podľa dôležitosti, vedieť využívať internet, webové stránky, prípadne ich aj sám tvoriť.
- **Naučiť sa učiť** – za kompetenciu *naučiť sa učiť* považujeme gramotnosť v čítaní, písaní, počítaní a IKT gramotnosť, prípravu na výučbu, aktivitu a spoluprácu na vyučovaní, účinné riadenie vlastného vzdelávania, schopnosť sústrediť sa na učenie, stanovenie si plánu a režimu vzdelávania sa, efektívne sa pripravovať na skúšky a absolvovať ich.
- **Spoločenské a občianske kompetencie** – sa vzťahujú na komunikáciu v rozličných prostrediach, vyjadrovanie svojho názoru, toleranciu voči druhým ľuďom, vyjednávanie s dôverou, schopnosť byť empatickým, zvládať stres a frustráciu konštruktívnym spôsobom, rozlišovať medzi súkromným a pracovným životom.

- **Iniciatívnosť a podnikavosť** – k tejto kompetencii zaraďujeme predovšetkým schopnosť aktívne riadiť projekty, reprezentovať a riadiť činnosť, pracovať nielen individuálne, ale aj v tíme, kompetenciu reálne posúdiť svoje silné a slabé stránky, hodnotiť a plánovať si prácu.
- **Kultúrne povedomie a vyjadrovanie** – ide o uvedomovanie si dôležitosti kreatívneho vyjadrovania myšlienok, zážitkov a emócií a úcty k vlastnej kultúre, prácu s médiami, hudbou, scénickým umením, literatúrou a výtvarným umením.

Osvojovanie si kľúčových kompetencií je teda celoživotný proces. Rozlišujeme 3 hlavné priority kľúčových kompetencií:

1. *rozvoj osobnosti človeka* – schopnosť sledovať vlastné životné ciele, vzdelávať sa po celý život,
2. *aktívne občianstvo a zapojenie sa do spoločnosti* – schopnosť zapojiť sa do diania v spoločnosti,
3. *zamestnateľnosť človeka* – získať zodpovedné a kvalitné zapojenie sa do trhu práce.

Kľúčové kompetencie sú teda úzko prepojené s obsahom učiva a špecifickými cieľmi jednotlivých predmetov. Majú slúžiť na riešenie mnohých problémov v rôznych kontextoch, majú sa uplatňovať nielen v rôznych povolaniach, ale aj v rôznej ľudskej činnosti, či už ide o prácu v škole, zamestnaní alebo v osobnom či spoločenskom živote.

V ŠVP sú definované **kľúčové kompetencie podľa jednotlivých stupňov:**

ISCED 1:

- sociálne komunikačné kompetencie,
- kompetencie uplatňovať základ matematického myslenia a základné schopnosti poznávať v oblasti vedy a techniky,
- kompetencie v oblasti informačných a komunikačných technológií,
- kompetencie učiť sa učiť sa,
- kompetencie riešiť problémy,
- osobné, sociálne a občianske kompetencie,
- kompetencie vnímať a chápať kultúru a
- vyjadrovať sa nástrojmi kultúry.

ISCED 2:

- kompetencie k celoživotnému učeniu sa,
- sociálne komunikačné kompetencie,
- kompetencie uplatňovať základ matematického myslenia a základné schopnosti poznávať v oblasti vedy a techniky,
- kompetencie v oblasti informačných a komunikačných technológií,
- kompetencie riešiť problémy,
- občianske kompetencie,
- sociálne a personálne kompetencie,
- pracovné kompetencie,
- kompetencie smerujúce k iniciatívnosti a podnikavosti,
- kompetencie vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry.

ISCED 3:

- kompetencie k celoživotnému učeniu sa,
- sociálne komunikačné kompetencie,
- kompetencie uplatňovať matematické myslenie a poznávanie v oblasti vedy a techniky,
- kompetencie v oblasti informačných a komunikačných technológií,
- kompetencie riešiť problémy,
- občianske kompetencie,
- sociálne a personálne kompetencie,
- pracovné kompetencie,
- kompetencie smerujúce k iniciatívnosti a podnikavosti,
- kompetencie vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry.

1.5.1 Kľúčové kompetencie v predmete náboženská výchova

Kľúčové kompetencie sa využívajú v každom predmete, to znamená, že sú dôležitou súčasťou aj náboženskej výchovy. Tento predmet obsahuje rôzne oblasti, ktorými sa zaoberá a ktoré priamo zasahujú aj do oblasti reálneho života každého človeka.

Podľa Hurajtovej et. al (2010, s. 32-33) sa v predmete *náboženská výchova pre základné a stredné školy* využívajú najmä tieto kľúčové kompetencie:

- *Kompetencie súvisiace s procesom učenia sa* – žiak si vyberá vhodný spôsob ako sa učiť, plánuje a využíva na to rôzne efektívne metódy, rozvíja

svoju slovnú zásobu v oblasti náboženstva a vyjadrovacieho jazyka *Bible* a cirkvi. Dokáže využívať teoretické vedomosti aj v praktickom živote.

- *Kompetencie na riešenie problémov* – žiak dokáže identifikovať daný problém a snaží sa o jeho riešenie v kontexte *Božieho slova*. Dokáže robiť uvážené rozhodnutia a obhájiť svoje konanie na základe *Božieho slova*, chápe vlastnú tradíciu a tradíciu cirkvi, je tolerantný k iným názorom a dokáže obhájiť svoj vlastný názor.
- *Kompetencie komunikačné* – žiak dokáže formulovať svoje myšlienky, dokáže sa jasne a zrozumiteľne vyjadrovať. Dokáže pracovať s modernými informačno-komunikačnými technológiami, vyhľadáva rôzne informácie a kriticky ich hodnotí, rozlišuje podstatné od menej nepodstatného. V náboženskej výchove vie pracovať so symbolickým vyjadrovaním sa, spolupracuje s ostatnými žiakmi, zapája sa do diskusie a obhajuje vlastný názor.
- *Sociálne a interpersonálne kompetencie* – žiak pracuje v kolektíve, pozitívne pristupuje k spoločnej práci, podieľa sa na príjemnej atmosfére a upevňuje medziludské vzťahy. Dokáže poskytnúť pomoc, diskutuje, je tolerantný k druhým ľuďom. Váži si sám seba a vie prijať samého seba. Má záujem o svoj vlastný rozvoj.
- *Občianske kompetencie* – žiak má pozitívny postoj k tradíciám svojej cirkvi, k historickému dedičstvu a kultúre svojho národa. Rozvíja zmysel pre kultúru a aktívne sa zapája do kultúrneho a športového diania, uplatňuje demokratické princípy, rešpektuje presvedčenie druhých ľudí, uvedomuje si svoje práva, ale aj povinnosti, ochraňuje svoje zdravie a má kladný postoj k riešeniu environmentálnych a ekologických problémov v súvislosti s kresťanským učením.
- *Pracovné kompetencie* – žiak dokáže svoje teoretické vedomosti spojiť s praktickou činnosťou na uskutočnenie svojich cieľov, zaujíma sa o inovatívne zmeny a je schopný prijať ich. Pozitívne vníma prácu a teší sa z jej vykonania, dokáže pomôcť druhým ľuďom.
- *Existenciálne kompetencie* – žiak je schopný stanoviť si životné ciele. Objavuje zmysel pre spravodlivosť a pravdu. Dokáže oceniť hodnotu ľudského života, objavuje jeho zmysel, preberá zodpovednosť za svoj život. Vytvára si vlastný rebríček hodnôt, osvojuje si životný štýl na základe *Božieho slova*, oceňuje priateľstvo, zmysel manželstva a rodiny. Uvažuje o svojom živote a jeho smerovaní k transcendentnosti.

1.6 Prierezové témy

Prierezové témy sú povinnou súčasťou obsahu vzdelávania a prelínajú sa so vzdelávacími oblasťami. Môžu sa integrovať do rôznych učebných predmetov, ale môžu tvoriť aj samostatný učebný predmet v rámci rozširujúcich (disponibilných) hodín.

Podľa ŠVP majú jednotlivé stupne tieto prierezové témy:

ISCED 1	ISCED 2	ISCED 3
Osobnostný a sociálny rozvoj Environmentálna výchova Mediálna výchova Multikultúrna výchova Dopravná výchova – výchova bezpečnosti v cestnej premávke Ochrana života a zdravia Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra Tvorba projektu a prezentačné zručnosti	Osobnostný a sociálny rozvoj Environmentálna výchova Mediálna výchova Multikultúrna výchova Dopravná výchova – výchova bezpečnosti v cestnej premávke Ochrana života a zdravia Tvorba projektu a prezentačné zručnosti	Multikultúrna výchova Mediálna výchova Osobnostný a sociálny rozvoj Environmentálna výchova Ochrana života a zdravia Tvorba projektu a prezentačné zručnosti

Stručná charakteristika prierezových tém:

1. **Multikultúrna výchova** – chápanie a spoznávanie iných kultúr, akceptácia, tolerancia, ich tradície a zvyky. Dotýka sa medziludských vzťahov, či už v škole alebo v domácom prostredí (ISCED 1, ISCED 2, ISCED 3).
2. **Mediálna výchova** – zaobchádzanie s rôznymi druhmi médií a ich využitie, schopnosť vytvoriť sa svoj vlastný názor na základe prijímaných informácií, schopnosť kriticky posudzovať šírenie informácií, vedieť ich triediť, uvedomovať si aj negatívne vplyvy médií na človeka (ISCED 1, ISCED 2, ISCED 3).
3. **Osobnostný a sociálny rozvoj** – rozvíja ľudský potenciál, poskytuje žiakom základy pre plnohodnotný a zodpovedný život. Rozvíja sebareflexiu, sebaúctu a sebadôveru, preberá zodpovednosť za svoje konanie, učí sa uplatňovať svoje práva, rešpektovať názory iných ľudí, rozvíjať sociálne zručnosti a pod. (ISCED 1, ISCED 2, ISCED 3).

4. **Environmentálna výchova** – rozvíja u žiaka schopnosť chápať, analyzovať a hodnotiť vzťahy medzi človekom a životným prostredím na základe poznania zákonov, pochopiť súvislosť medzi lokálnymi a globálnymi problémami, niesť vlastnú zodpovednosť vo vzťahu k prostrediu (ISCED 1, ISCED 2, ISCED 3).
5. **Ochrana života a zdravia** – poznávanie prostredia prostredníctvom pohybu a pobytu v prírode. Žiak je oboznámený s možným vznikom situácií ohrozujúcich život a zdravie, priemyselných a ekologických havárií, dopravných nehôd či terorizmu. Mal by vedieť poskytnúť prvú pomoc a rozvíjať morálne hodnoty (ISCED 1, ISCED 2, ISCED 3).
6. **Tvorba projektu a prezentačné zručnosti** – schopnosť argumentovať, komunikovať, pracovať s informáciami, pracovať v skupine, prezentovať sám seba. Žiak dokáže reagovať na otázky, pracovať s informáciami, pracovať na počítači a s internetom, získať informácie a triediť ich, plánovať si výskum a vedieť prezentovať svoje názory a zistenia (ISCED 1, ISCED 2, ISCED 3).
7. **Dopravná výchova** – bezpečné správanie sa v cestnej premávke, dopravná výchova chodcov a cyklistov na cestách. Žiak získava základné vedomosti a zručnosti zamerané na bezpečné správanie v rôznych dopravných situáciách (ISCED 1, ISCED 2).
8. **Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra** – zaoberá sa živým a hodnotným hmotným a nehmotným kultúrnym dedičstvom Slovenskej republiky i tradíciami či zvykmi svojho kraja (ISCED 1).

1.7 Hodnotenie žiakov na náboženskej výchove

Náboženstvo/náboženská výchova je povinne voliteľný predmet.

Zákonný zástupca žiaka svojím podpisom dáva najavo, ktorý predmet bude žiak navštevovať, či *náboženskú výchovu* (len z registrovaných cirkví) alebo *etickú výchovu*. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR v zmysle ustanovenia § 14 ods. 1 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vydalo *Metodický pokyn č. 22/2011* na hodnotenie žiakov základnej školy a *Metodický pokyn č. 21/2011* na hodnotenie a klasifikáciu

žiacov stredných škôl, ktorý platí aj pre predmet *náboženstvo/náboženská výchova*. V článku 1 sa uvádzajú zásady hodnotenia, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu a majú viacero funkcií (od informatívnej cez korekčnú až po motivačnú funkciu).

Žiak sa hodnotí priebežne a mal by vždy o svojom hodnotení vedieť. Tak ako v iných predmetoch, aj v predmete *náboženská výchova* môže byť žiak klasifikovaný známku, slovným hodnotením, prípadne kombináciou týchto dvoch typov hodnotenia. O tom, aká bude forma hodnotenia predmetu, schvaľuje riaditeľ školy po prerokovaní pedagogickej rady.

V procese hodnotenia žiaka uplatňuje učiteľ primeranú náročnosť, rešpektuje práva žiaka a správa sa voči nemu humánne.

Predmetom hodnotenia sú najmä učebné výsledky žiaka, osvojené kľúčové kompetencie, usilovnosť, aktivita, osobnostný rast, rešpektovanie práv iných, ochota spolupracovať so spolužiakmi. Hodnotenie má byť prostriedkom pozitívnej podpory zdravého rozvoja žiaka.

Učiteľ poskytuje prostredníctvom hodnotenia žiakovi spätnú väzbu o jeho práci a prístupu k vyučovaniu. Z toho dôvodu musí byť hodnotenie zrozumiteľné a jednoznačné, pedagogicky zdôvodniteľné, odborne správne a porovnateľné s danými kritériami hodnotenia žiaka.

Na náboženskej výchove učiteľ nehodnotí návštevnosť bohoslužieb, vzťah k Pánu Bohu ani dodržiavanie sviatočných dní a podobne.

2/ Metódy a formy vo vyučovaní náboženskej výchovy

Moderné vyučovanie prináša *nové koncepcie vyučovania*. Využívajú sa hlavne na zefektívnenie vyučovacieho procesu a dajú sa využívať aj na vyučovaní náboženskej výchovy. Každá forma vyučovacieho procesu musí byť veľmi dobre pripravená, mnohé z nich sú veľmi náročné na prípravu. Vyučujúci musí mať rozsiahlejšie vedomosti z viacerých odborov a oblastí. Takáto príprava si vyžaduje prispôsobenie sa podmienkam a prostriedkom výučby.

Nové koncepcie vyučovania, ktoré sa v súčasnosti dostávajú do popredia, si kladú za cieľ motivovať žiaka, aktivizujú ho k rôznym činnostiam, snažia sa o to, aby žiak zaujal postoje a využíval svoje vedomosti a zručnosti z viacerých predmetov a oblastí. Stanovené ciele majú rozvíjať schopnosti a zručnosti žiaka a predpokladá sa, že ich bude využívať vo svojom bežnom živote. Cieľom náboženskej výchovy je, aby sa žiak prezentoval svojimi postojmi a názormi ako veriaci kresťan.

Predmet *náboženská výchova* patrí do oblasti *Človek a hodnoty* a jeho alternatíva je *etická výchova*. Predmet umožňuje žiakom formulovať otázky týkajúce sa základných životných hodnôt, postojov a konania, dáva im možnosť zoznámiť sa s rôznymi pohľadmi na svet.

Žiaci sa zamýšľajú nad svojím zmyslom života a nad tým, kam smeruje ich život. Na vyučovaní sa u žiaka formuje náboženské myslenie a vyznanie, hľadá a objavuje v sebe osobnú vieru a integruje sa do spoločenstva veriacich. Zoznamuje sa s úlohami cirkvi, misie a diakonie.

Podľa *Učebných osnov a štandardov pre školské vzdelávacie programy z náboženskej výchovy, evanjelické náboženstvo na štátnych a súkromných školách* (2009, s. 50) má náboženská výchova dôležitú úlohu pri formovaní osobnosti dieťaťa a jeho myslenia. Prostredníctvom zvesti *Božieho slova* a *Evanjelia* rozvíja jeho duchovný svet, umožňuje mu spoznávať Trojjediného Boha zjaveného v *Písme svätom*. Snahou tohto predmetu je vysvetliť pôsobenie cirkvi

vo svete, dávať zmysel rôznym tradíciám a rituálom, uspošobuje žiaka k tvorivému hľadaniu riešení problémov jeho budúcnosti. Poslaním predmetu je pomôcť žiakom pri hľadaní správnej cesty v živote, hľadaní zmyslu a aktívnom spoznávaní *Božieho plánu* záchranu zakorenenom vo viere v Pána Ježiša Krista.

Metódy vyučovania náboženskej výchovy

„Vyučovacou metódou chápeme spôsoby zámerného usporiadania činnosti učiteľa a žiakov, ktoré smerujú k stanoveným cieľom.“ (Skalková 1999, s. 166)

Podľa získavania informácií sa využívajú metódy:

- **slovné**
  - hovorené slovo – *monologické* (rozprávanie príbehov, vysvetľovanie, prednáška) a *dialogické* (rozhovor, diskusia, dramatizácia, brainstorming),
  - písané slovo a grafické znázornenie (práca s učebnicou, písomné domáce práce, školské práce).
- **názorné,**
- **predvádzacie a demonštračné,**
- **pozorovanie a porovnávanie,**
- **praktické.**

Z **procesuálneho hľadiska** sa využívajú metódy:

- a) **motivačné** – rozprávanie, hra, tajnička, hádanka, kvíz atď.,
- b) **expozičné** – vysvetľovanie, metóda otázok a odpovedí, heuristická metóda, metóda zážitkového vyučovania atď.,
- c) **fixačné** – kvíz, samostatná práca, projektové vyučovanie atď.,
- d) **diagnostické,**
- e) **aplikačné.**

Z **psychologického hľadiska** sa využívajú metódy: *reprodukčné, rozvíjajúce pamäťové vedomosti, produkčné, podporujúce rozvoj myslenia, samostatnosti a tvorivosti* (Hanesová, 2005).

Podľa I. Kišša (1994) sa na hodinách s využitím slovej metódy odporúča:

- vytvoriť vhodné prostredie na výklad,
- hovoriť spisovne, jasne, živo a názorne, výstižne,
- nehovoriť príliš rýchlo ani pomaly, využívať prestávky,
- hovoriť prirodzene, nie potichu, ani príliš hlasno,

- udržiavať napätie pri rozprávaní,
- využívať názorné prostriedky, napr. tabuľu,
- klásť otázky, nie viesť iba monológ,
- hovoriť dramaticky,
- oslovovať žiakov krstným menom,
- sústrediť sa na formulovanie otázok a odpovedí.

Pri výbere a využívaní rôznych metód je potrebné, aby sme u žiakov využívali všetky zmysly. Na vyučovaní sa odporúča využívať aj spev a hra na hudobné nástroje, oboznámiť žiakov s kresťanskou hudbou a kresťanskými tradičnými piesňami (napr. s koledami).

Dôležitou súčasťou v modernom vyučovaní je využívanie rôznych hier, ktoré rozvíjajú u žiaka schopnosť pracovať v kolektíve, fixujú učivo hrovou formou, zvyšujú záujem o predmet. Uvádzame niekoľko zásad ako používať hru na vyučovaní náboženskej výchovy:

- hru musíme organizovať, nie iba začať hrať,
- všetci žiaci musia rozumieť pravidlám hry,
- upraviť miestnosť podľa potreby,
- premyslieť taktiku rozdelenia žiakov do skupín,
- pomôcť žiakom pri príprave a samotnej hre,
- hru najskôr odskúšať v malej skupine,
- počítat s hlukom pri hre,
- naplánovať dobu hrania, aby vznikol priestor aj na zhodnotenie hry,
- po skončení hry utíšiť žiakov diskusiou.

Na hodinách náboženskej výchovy sa môžeme zamerať aj na dramatickú výchovu, v rámci ktorej využívame metódy ako: *divadelná dramatická výchova* (vystúpenie pred divákmi), *tvorivá dramatika*, *rozvoj tvorivosti a schopnosť improvizácie*. Ďalšie možnosti využitia moderných spôsobov výučby sú *zážitkové formy vyučovania*, *brainstorming*, *aktivizujúce metódy riadeného objavovania*, *interpretácia výtvarných a literárnych diel* a pod.

Formy vyučovania náboženskej výchovy

Formy vyučovania náboženskej výchovy môžeme rozdeliť na:

- *formu výučby* – školský predmet má pomenovanie *náboženstvo* (na cirkevných školách) a *náboženská výchova* (na štátnych a súkromných školách), prípadne podľa denominácie (evanjelické náboženstvo),

- *mimovýučbové formy* – do tejto skupiny zaraďujeme individuálne neorganizované učenie, v rodinách, v rovesníckych skupinách (mládeže, dorasty, besiedky...), príležitostná výchovná príprava (manželstva, člena cirkvi...), sebazvdelávanie (literatúra, video...), súčasť kresťanskej výchovateľskej a pedagogicko-poradenskej práce v zariadeniach pre výchovu detí a mládeže.

Zaoberáme sa hlavne tým, ako zorganizovať vyučovaciu hodinu a priebeh vyučovania (s kým, ako, kde, akým spôsobom, ako dlho to bude trvať a pod.).

Z hľadiska vzťahu k osobnosti rozlišujeme (Hanesová, 2005):

1. *úplné individuálne a čiastočne individuálne vyučovanie* – vyučovanie zamerané buď len na jedného žiaka (úplné individuálne vyučovanie) alebo uplatnenie individuálneho prístupu (častočne individuálne vyučovanie),
2. *diferencované vyučovanie* – orientované na homogénne zoskupenie žiakov,
3. *párové vyučovanie* – ide o prácu vo dvojiciach,
4. *hromadné vyučovanie*,
5. *zmiešané vyučovania*.

Je dôležité strieďať rôzne formy vyučovania v klasickej triede alebo v knižnici s exkurziou, filmovým či divadelným predstavením, vychádzkou atď.

Vyučovacia hodina náboženskej výchovy obsahuje:

- *stále prvky* (privítanie, modlitbu, biblický verš, piesne),
- *voliteľné prvky* (kladenie otázok, biblický výklad, používanie bábok, obrázkov, voľné aktivity a hry).

„Učiteľ náboženskej výchovy vie, že hlavný cieľ kresťanskej výchovy – zvestovať evanjelium a vychovávať Božích učeníkov – je nemenný, daný Bohom, v ktorom je základ výchovy, naplnenie všetkých ľudských potrieb, záruka fyzického, mentálneho, sociálneho, duchovného rozvoja“ (Hanesová, 2005, s. 121).

Učiteľ musí byť v prvom rade osobnosťou a vzorom pre žiakov. Ani najlepšie pomôcky, metódy a formy práce nenahradia príklad v osobnosti učiteľa. Učiteľ nemá mať len pedagogické vzdelanie a odbornosť, ale aj zvláštny dar daný Bohom, „talent“, ktorý sa snaží znásobiť.

Popri formách vyučovania náboženskej výchovy nesmieme zabudnúť na dodržiavanie didaktických zásad.

Najvýznamnejšie zásady, ktoré by sme mali mať na zreteli vo vyučovaní náboženskej výchovy sú:

- zásady aktivity,
- zásady trvácnosti,
- zásady výchovného vyučovania,
- zásady sústavnosti,
- zásady názornosti,
- zásady primeranosti,
- zásady individuálneho prístupu,
- zásady spojenia teórie s praxou,
- zásady systematickosti a postupnosti,
- zásada komplexnosti.

Učebné pomôcky

Učebné pomôcky sú dôležitou súčasťou vyučovania v každom predmete. Sú nielen vhodnou názornou ukážkou, ale môžu symbolizovať rôzne veci alebo postoje. Pri výbere učebných pomôcok treba dodržiavať **kritériá**:

- majú pomáhať žiakovi porozumieť pravde a dosiahnuť stanovený cieľ,
- sú vhodné pre vek žiaka,
- sú zaujímavé a príťažlivé.

V súčasnosti je dôležité používať aj **didaktickú techniku** ako:

- *prístroje* – auditívne, vizuálne, audiovizuálne, multimediálne prostriedky,
- *zariadenia* – tabule,
- *didaktickú techniku so spätnou väzbou* – výpočtová technika.

2.1 Problémové vyučovanie

Problémové vyučovanie je nová rozšírená koncepcia vyučovania, ktorá v sebe zahŕňa viaceré typy, postupy a stratégie. Ich spoločným znakom je rozvíjanie tvorivého myslenia žiakov, osvojenie si nových poznatkov, samostatnosť a využívanie aj iných spôsobov činnosti.

Učiteľ okrem toho, že sprostredkuje poznatky v hotovej podobe, stanovuje úlohy, ktoré obsahujú pre nich doposiaľ nepoznané vedomosti a motivuje ich k novému riešeniu týchto úloh. Žiak sa stretáva s tzv. *problémovou situáciou*, ktorú má nejakým spôsobom vyriešiť.

I. Turek (1999, s. 35) uvádza, že úloha okrem protirečenia má aj 2 stránky:

1. **motivačnú** – má prebudiť záujem žiaka o danú úlohu a jej vyriešenie,
2. **predmetovo-obsahovú** – zahŕňa isté základné vedomosti a zručnosti zodpovedajúce vecnému obsahu situácie.

Problémové vyučovanie obsahuje tzv. *problémovú úlohu*, ktorá môže mať rôzne formy. I. Turek (1999, s. 53) uvádza tieto **požiadavky na problémovú metódu**:

- má byť prirodzene spätá s osvojovaným učivom a logicky z neho vyplývať,
- má vychádzať zo životnej situácie, a tým viac motivovať žiakov,
- má obsahovať neznámy prvok, t. j. protirečenie, ktoré je základnou hybnou silou tvorby poznatkov,
- má zodpovedať intelektuálnym možnostiam žiakov, t. j. má byť dostatočne zložitá a náročná, no zároveň riešiteľná,
- môže byť podaná v rôznych formách, ale nesmie byť pre žiakov len mechanickou prácou. Riešenie problému žiak nesmie nájsť v naučených postupoch a odpovediach.

Vyučovanie prostredníctvom problémovej metódy predpokladá, že žiaci sú vedení k tomu, aby sa k novým poznatkom a skúsenostiam dostali svojou vlastnou cestou, samostatne, svojím premýšľaním a pozorovaním, svojimi skúsenosťami. Nevýhodou metódy je potreba časového priestoru, pretože riešenie problémovej úlohy môže trvať dlhšie alebo kratšie, ako si učiteľ naplánuje. Hodnotenie žiaka je individuálne, záleží od zadania problémovej úlohy. Pri realizácii problémového vyučovania je potrebné vychádzať z toho, že tvorivosť sa nemôže rozvíjať pod nátlakom alebo na príkaz.

2.2 Kooperatívne vyučovanie

Počiatky kooperatívneho vyučovania siahajú až do 20. rokov minulého storočia. V súčasnosti patrí tento typ výučby medzi najmodernejšie metódy vyučovania. Jeho podstatou je práca žiakov v malých skupinách, ktoré riešia zadané úlohy, osvojujú si vedomosti a vykonávajú rôzne praktické činnosti. Hodnotenie žiakov závisí od práce celej skupiny. Žiakovi v skupine prináša

pocit spolupatričnosti, učí ho pracovať s ostatnými, rozdeliť si rôzne činnosti, vedie dieťa k zodpovednosti, učte k cudzej práci a riešeniu rôznych konfliktných situácií. Žiak komunikuje so seberovnými, učí sa od nich, odovzdáva poznatky iným a je motivovaný k rôznym činnostiam.

Počet žiakov v skupine by nemal presahovať 6, pričom optimálny počet je 4 – 5. Zaradovanie detí do skupín sa môže realizovať **spontánne** (žiaci sa rozdelia sami do skupín); **náhodne** (učiteľ ľubovoľne vyberá žiakov do skupín) a **usmerňovane** (učiteľ vyberá žiakov do skupín podľa určitých kritérií).

Podľa I. Turka (2005, s. 147-148) by mal učiteľ pre efektívnu realizáciu kooperatívneho vyučovania rešpektovať tieto **požiadavky**:

- **zabezpečiť pozitívnu vzájomnú závislosť členov skupiny** – mať spoločné ciele, pracovať v skupine, riešiť spoločné úlohy,
- **zabezpečiť vzájomný kontakt členov skupiny** – napríklad organizačné podmienky,
- **posilňovať osobnú zodpovednosť členov skupiny** – každý žiak v skupine má mať svoju úlohu, za ktorú bude zodpovedný. Odmena pritom patrí všetkým, podobne ako aj trest (známka, pokarhanie a pod.),
- **zdokonaľovať interpersonálne a komunikatívne zručnosti žiakov** – tempo práce, iné formy komunikácie (napríklad neverbálnej), viesť spolužiakov, rozhodovať, tmiť konflikty,
- **usmerňovať prácu skupín žiakov** – činnosť má byť zameraná na dosahovanie určitých cieľov a na korektné vzťahy v skupine.

Príprava vyučovania v rámci kooperatívneho vyučovania kladie nové požiadavky na učiteľa.

Učiteľ sa stáva organizátorom, ktorý riadi vyučovací proces, vyberá učivo, formuje úlohy a stanovuje jednotlivé výstupy v skupinách.

Negatívna stránka kooperatívneho vyučovania spočíva v tom, že v skupine žiakov sa môžu nájsť málo prieborní jednotlivci, ktorí sa v skupine neprejavujú a naopak sa zvýraznia vodcovské typy žiakov. Zabrániť týmto javom sa môže stanovením výstupov prác v skupine, v ktorej každý žiak dostane určitú úlohu, za ktorú je zodpovedný.

2.3 Projektové vyučovanie

Začiatkom 20. storočia sa do popredia dostáva projektové vyučovanie popredných amerických predstaviteľov pragmatickej pedagogiky J. Deweya a W. H. Kilpatricka. Žiaci sú prostredníctvom tejto metódy vedení k riešeniu problémov a získavaniu skúseností praktickou činnosťou a experimentovaním. Metóda úzko súvisí aj s problémovým vyučovaním, pretože žiaci riešia zadané úlohy (problémy) a sú motivovaní k hľadaniu riešení, ktoré majú komplexný charakter. Vychádzajú pritom zo života, z obsahu učiva, skúseností (často aj mimoškolských). Riešenia úloh si vyžadujú poznatky a skúsenosti z viacerých oblastí a odborov, predmetov či samotného reálneho života. Zadané úlohy riešia žiaci spoločne alebo v spolupráci s inými ľuďmi podľa zadania úloh.

Dôležitou súčasťou projektového vyučovania je správna motivácia žiakov. Je dôležité, aby vychádzala zo záujmu žiakov, ktorí riešia zadanú úlohu. Riešenie úlohy sa môže realizovať rôznymi formami – konkrétnymi výsledkami, produktmi, referátmi, výkresmi, videoprogramami, fotografiami, modelmi, výstavami, dramatizáciou a pod.

Podľa Turka (1999, s. 78) môžu projekty navrhovať:

- *samotní žiaci* – spontánne žiacke projekty;
- *učitelia* – projekty pripravované učiteľom (umelé);
- *žiaci a učitelia v spolupráci* – kombinované projekty.

Podľa cieľa môžeme projekty rozdeliť na:

- *problémové* – cieľom je vyriešiť problém,
- *konštrukčné* – niečo vytvoriť, skonštruovať,
- *hodnotiace* – skúmať a porovnávať,
- *drilové* – nacvičiť zručnosť.

Podľa počtu riešiteľov rozlišujeme skupinové alebo individuálne projekty.

Z hľadiska časovej dĺžky rozoznávame krátkodobé, príp. dlhodobé projekty.

Podľa miesta realizácie ich delíme na školské, domáce a kombinované.

Realizácia projektového vyučovania môže prebiehať na jednom predmete alebo vo viacerých vyučovacích predmetoch. Projekty môžu spracovávať žiaci v 1. ročníku alebo vo viacerých ročníkoch, prípadne môže byť projekt pripravený aj pre žiakov celej školy (školský projekt). Projektové vyučovanie nemusí prebiehať iba v školskom prostredí na vyučovaní, ale aj ako mimoškolská či záujmová činnosť.

Postup pri realizácii projektového vyučovania sa skladá z nasledujúcich etáp:

- voľba témy projektu, jej špecifikácia a určenie cieľov, výstupov projektu,
- plánovanie riešenia projektu,
- vypracovanie postupu – plánu riešenia, rozdelenie na čiastkové úlohy, určenie časových limitov,
- riešenie projektu, realizácia plánu, kedy je učiteľ skôr v pozadí v úlohe pomocníka, radcu, oponenta, sprostredkovateľa a organizátora,
- zverejnenie výsledkov riešenia projektu, zhodnotenie práce na projekte.

Projektové vyučovanie je náročnejšie na prípravu, čas a schopnosti učiteľa. Je dobré, ak je pri projektovom vyučovaní škola dobre materiálne a technicky vybavená, prípadne je aj takto vybavený samotný žiak alebo skupina žiakov. Vďaka tomuto typu vyučovania sa u žiakov vo veľkej miere rozvíja samostatná práca, spolupráca s ostatnými žiakmi, tvorivosť, kritické myslenie, schopnosť učiť sa, riešiť problémy a pod. Dieťa sa učí zvládať prekážky, vyhľadáva rôzne informácie a triedi ich, mení svoju hodnotovú orientáciu a mení sa aj svoju citovosť, lepšie chápe praktický význam vzdelávania sa, učí sa plánovať si vlastnú prácu a prekonávať rôzne prekážky či niesť za svoju prácu zodpovednosť.

3/ Kreativita učiteľa náboženskej výchovy

3.1 Dokončenie príbehu podobenstva

Cielová skupina: žiaci 5. – 7. ročníka ZŠ

Príprava

Učiteľ si pripraví biblický text, ktorý chce prečítať žiakom na vyučovaní. Biblický text by žiaci ešte nemali poznať. Podľa toho, aké podobenstvo sme vybrali, sa môžeme so žiakmi rozprávať o dôležitých slovách z podobenstva, aby sme si boli istí, že žiaci rozumejú významu jednotlivých kľúčových slov.

Postup

Učiteľ zdôrazní, že text, ktorý bude čítať žiakom, pochádza z *Bible*. Upozorní ich, aby pozorne počúvali a začne pomaly a zrozumiteľne čítať. Odporúča sa, aby zdôraznil kľúčové slová z čítaného textu.

Po prečítaní určitej časti biblického textu učiteľ prestane čítať a vyzve žiakov, aby sa zamysleli nad tým, ako sa skončí biblický príbeh. Žiaci hovoria predpokladaný koniec príbehu, odpovede môžeme napísať aj na tabuľu. Potom učiteľ dočíta biblický príbeh do konca.

Zhodnotí odpovede žiakov so skutočným koncom podobenstva a vysvetlí, prečo Pán Ježiš rozprával toto podobenstvo a čo dôležité chcel tým podobenstvom povedať.

Pomôcky: *Biblia*, tabuľa, krieda.

Využitie aktivity

- Zoznámenie sa s podobenstvami *Bible*.
- Na základe podobenstiev pochopiť ako koná Boh a ako koná človek.
- Vyhľadať v *Biblii* čítané podobenstvá a nájsť v nich kľúčové slová.

Ciele

Kognitívny: poznať význam biblických podobenstiev, vysvetliť analógiu podobenstva s praxou.

Afektívny: pochopiť rozdielne konanie Pána Boha a človeka na základe milosrdenstva.

Psychomotorický: vyhľadať kľúčové slová z podobenstva.

Odporúčané texty

Evanjelium podľa Lukáša, 15. kapitola, 11. – 32. verš – *O stratenom synovi*

- text prestaneme čítať pri 20. verši vetou: „*I vstal a šiel k otcovi.*“

Evanjelium podľa Lukáša, 16. kapitola, 19. – 31. verš – *Podobenstvo o boháčovi a chudobnom Lazarovi*

- text prestaneme čítať pri 25. verši vetou: „*Ale Abrahám mu odpovedal...*“

Evanjelium podľa Matúša, 18. kapitola, 21. – 35. verš – *Podobenstvo o nemilosrdnom sluhovi*

- text prestaneme čítať pri 31. verši – „*Keď jeho spolusluhovia videli, čo sa stalo, náramne sa zarmútili, šli a rozpovedali svojmu pánovi všetko, čo sa prihodilo.*“

3.2 Stvoriť a tvoriť

Cieľová skupina: žiaci 5. ročníka ZŠ

Príprava

Na vyučovanie môžeme priniesť veci, ktoré človek nedokáže vytvoriť, a veci, ktoré sú kópiou týchto predmetov, napríklad jablko a umelé (zlaté, sklenené) jablko, kvet a umelý kvet, trávu a kúsok umelej trávy atď.

Postup

Položíme žiakom otázku, v čom sa tieto predmety od seba odlišujú. Žiaci na základe brainstormingu odpovedajú, v čom sa tieto 2 veci od seba líšia, napríklad: jablko – dá sa zjesť, chutí, vonia..., umelé jablko – je to len ozdoba, nedá sa zjesť, nevonia... Vyzveme žiakov, aby sa rozhliadli okolo seba a našli veci, ktoré človek nedokáže vytvoriť. Vysvetlíme žiakom, že človek dokáže tvoriť,

ale nie stvoríť. Stvoríť môže len Pán Boh. Všetky veci, ktoré sú nevyhnutné pre náš život, sú stvorené veci (slnko, voda, vzduch, príroda a pod.). Prostredníctvom tejto aktivity si žiaci majú uvedomiť, že aj keď sa človek správa ako „pán sveta“, podlieha Božiemu konaniu.

Slnko vychádza a zapadá, lebo to tak určil Boh, neovládame počasie, sme závislí na Božej starostlivosti. Boh nám dáva dážď, slnko, úrodu a ďalšie po-
žehnanie. Za to všetko mu máme byť vďační.

Pomôcky: *Biblia*, tabuľa, prinesené predmety skutočné a ich kópia.

Využitie aktivity

- Pri téme stvorenia sveta.
- Uvedomenie si závislosti na Pánu Bohu.
- Environmentálna výchova – starostlivosť o tento svet.
- Ekológia – ochrana Božieho stvorenia.

Ciele

Kognitívny: vysvetliť rozdiel medzi vecami stvorenými Bohom a vytvorenými človekom.

Afektívny: uvedomiť si závislosť človeka na Bohu a Jeho stvorení.

Psychomotorický: vyhľadať vo svojom okolí veci tvorené a stvorené.

Odporúčané texty

1. kniha Mojžišova, 1. – 2. kapitola, 1. – 4. verš.

3.3 Biblické knihy v domine

Cieľová skupina: žiaci 7. ročníka ZŠ

Príprava

Učiteľ si pripraví kartičky 2 farieb rovnakej veľkosti. Na kartičky napíše názvy kníh *Bible* podľa postupnosti. Strieda ich farby.

Na jednu kartičku napíše 2 knihy *Starej zmluvy*. Keďže historických kníh je 17, poslednú historickú knihu uvedieme na inú kartičku, podobne aj knihy

vyučujúce (5 kníh) a prorocké (17 kníh). Začíname *Starou zmluvou* – 1. kniha Mojžišova a 2. kniha Mojžišova sú napísané na jednej kartičke, 3. kniha Mojžišova a 4. kniha Mojžišova na druhej kartičke atď.

Podobne môžeme postupovať aj pri knihách *Novej zmluvy* (na jednu kartičku napíšeme *Evanjelium podľa Matúša* a *Evanjelium podľa Marka*, na ďalšiu *Evanjelium podľa Lukáša* a *Evanjelium podľa Jána* atď.). Aj v tomto prípade poznáme 5 historických kníh. Názov poslednej knihy (*Skutky apoštolov*) napíšeme na jednu kartičku, názvy vyučujúcich kníh (21) na ďalšiu. Posledná kniha *Novej zmluvy* a prorocká kniha (1 kniha) zostáva sama.

Postup

Variant A

Podľa počtu žiakov v triede učiteľ rozdá žiakom všetky kartičky. Vyzve žiakov, aby si prečítali názvy biblických kníh, ktoré majú na nich napísané. Na magnetickú tabuľu potom žiaci ukladajú kartičky:

- podľa kníh *Starej zmluvy* a *Novej zmluvy*,
- podľa typu kníh v postupnosti: historické – vyučujúce – prorocké,
- podľa poradia kníh v *Starej zmluve* a v *Novej zmluve*.

Variant B

Žiaci v skupine dostanú rovnaký počet kartičiek, ale rôzneho druhu. Každá skupina má iné knihy *Biblie*. Ich úlohou bude:

- roztriediť kartičky na knihy *Starej zmluvy* a knihy *Novej zmluvy*,
- roztriediť dané kartičky na knihy historické, prorocké a vyučujúce,
- zoradiť kartičky podľa postupnosti od najstarších kníh po najmladšie.

Pomôcky: výkresy 2 farieb, nožnice, písacie potreby.

Využitie aktivity

- Vhodná na zoznámenie sa s knihami *Biblie*.
- Využitá pri učení sa postupnosti kníh *Biblie*.
- Pri triedení kníh *Biblie* do *Starej zmluvy* a *Novej zmluvy*.
- Pri opakovaní, kde je potrebné zoradiť knihy *Biblie* podľa obsahu na historické, vyučujúce a prorocké.
- Pri súťaži v skupinovej práci.
- Pri poskytnutí spätnej väzby o dosiahnutí cieľov hodiny.

Ciele

Kognitívny: vedieť rozdeliť knihy *Bible* podľa rôznych kritérií.

Afektívny: uvedomiť si dôležitosť *Bible* ako *Božieho slova* v živote kresťana.

Psychomotorický: spolupracovať v skupine na triedení kníh *Bible*.

3.4 Čo máme rovnaké a čo rozdielne...

Cieľová skupina: žiaci II. stupňa ZŠ (podľa obtiažnosti zadaných pojmov)

Príprava

Učiteľ nájde 2 názvy vecí, na ktorých hľadajú žiaci rovnaké a rozdielne znaky. Aktivita sa dá využiť na hodinách s rôznym obsahom. Ide o porovnávanie 2 pojmov, osôb, predmetov ap. Aktivita je vhodná pre žiakov I. aj II. stupňa ZŠ.

Postup

Po prebratí učiva učiteľ vyzve žiakov, aby hľadali rozdielne a spoločné znaky dvoch pojmov, ktoré boli osvojené na vyučovaní.

Príklad: obriezka a Krst svätý – starší žiaci

OBRIEZKA	SPOLOČNÉ ZNAKY	KRST SVÄTÝ
* <i>Stará zmluva</i> * iba chlapci * na 8. deň * Židia * je to viditeľné znamenie	* nájdeme ich v <i>Biblii</i> * Ježiš Kristus absolvoval obidva rituály * požehnania * človek patrí do Božej rodiny * prijíma sa iba raz	* <i>Nová zmluva</i> * chlapci aj dievčatá * nie je určený vek * viditeľné znamenie – voda * sú tri spôsoby krstu * krstiť môže aj laik

Návrhy:

- Farizej a publikán
- Ézav a Jákob
- učeník Peter a učeník Judáš
- Stará zmluva a Nová zmluva
- Mária a Marta
- vianočné a veľkonočné sviatky
- Evanjelická cirkev a. v. na Slovensku a Rímskokatolícka cirkev atď.

Variant A

Práca žiakov vo dvojiciach, napr. pri opakovaní učiva. Každá dvojica môže dostať 2 iné pojmy, osoby a pod., ktoré spracuje a vysvetlí ostatným žiakom.

Variant B

Spoločná práca na princípe brainstormingu, na tabuľu sa píše spoločne a rozdielne znaky 2 pojmov.

Variant C

Samostatná práca ako overenie pochopenia učiva a jeho kritické spracovanie.

Pomôcky: papier a písacie potreby, príp. tabuľa.

Využitie aktivity

- Pri opakovaní biblických postáv a príbehov.
- Ako spätná väzba pre učiteľa o porozumení učiva.
- Zhrnutie učebnej témy alebo tematického celku.
- Pochopenie kľúčových pojmov a ich význam.

Ciele

Kognitívny: nájsť rozdiely medzi 2 zadanými pojmami, zdôvodniť rozdiely medzi 2 zadaniami, špecifikovať spoločné a rozdielne znaky 2 pojmov.

Afektívny: uvedomiť si špecifiká jednotlivých zadaní.

Psychomotorický: spolupracovať na spoločnom zadaní, vytvoriť dvojice pojmov.

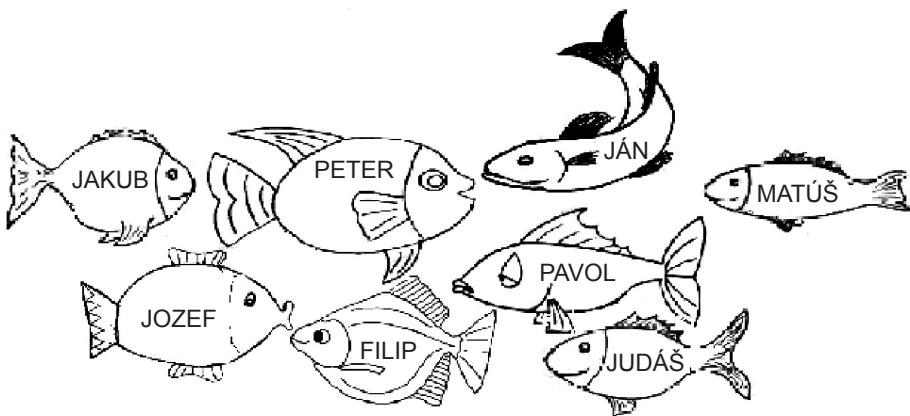
3.5 Chytanie rýb

Cieľová skupina: žiaci 1. – 4. ročníka ZŠ

Príprava

Učiteľ si z tvrdého farebného papiera (výkresu) vystrihne rybky rôznej veľkosti a tvaru. Na rybky pripevní kovovú spinku (napríklad zo zošivačky).

Na bruško rybky napíše rôzne mužské mená a tiež mená všetkých učeníkov Ježiša Krista. Na jeden koniec tenkej drevenej paličky namotá niť. Na jej koniec pripevní magnet.

Postup

Variant A

Na zem porozhadzujeme rôzne množstvo rybičiek. Žiak má „uloviť“ na magnet len rybky, ktoré majú meno učeníka Ježiša Krista bez časového limitu.

Variant B

Žiaci majú uloviť len rybky s menami 12 učeníkov v určenom časovom limite.

Variant C

Žiak má uloviť v stanovenom časovom limite čo najviac rybiek s rôznymi menami.

Pomôcky: tvrdý papier (farebný), fixky, spinky, palička z dreva, niť, magnet.

Využitie aktivity

- Pri učení sa mien učeníkov Pána Ježiša Krista.
- Pohotovosť a zručnosť pri „chytaní rýb“.
- Ako motivačná časť – práca rybárov.
- Ako fixačná časť – vyhľadať len mená učeníkov Pána Ježiša Krista.
- Tvorivá činnosť pri výrobe rybičiek.

Ciele

Kognitívny: vymenovať mená všetkých učeníkov.

Afektívny: vžiť sa do úlohy rybárov.

Psychomotorický: uloviť správne rybky s menami učeníkov.

3.6 Biblické postavy

Cieľová skupina: žiaci 6. – 9. ročníka ZŠ

Príprava

Aktivita *Biblické postavy* je stručným opakovaním vybranej časti biblickej histórie. Učiteľ si pripraví kartičky z papiera. Na jednej strane bude napísané meno biblickej postavy a na druhej strane otázka.

Postup

Učiteľ rozdá žiakom kartičky v ľubovoľnom poradí. Sám si nechá v poradí prvú kartičku, aby mohol začať a skončiť hru. Vysvetlí žiakom pravidlá. Prečíta otázku z kartičky a čaká, kto na ňu odpovie.

Žiak, ktorý odpovedal na učiteľovu otázku, potom otočí kartičku na druhú stranu a prečíta ďalšiu otázku z kartičky. Žiaci si reťazovo kladú otázky a hľadajú na ne odpoveď.

Učiteľ drží v ruke prvú kartičku a prečíta z nej najskôr otázku (viď tabuľka) – žiaci na svojich kartičkách hľadajú odpoveď. Ten, kto má správnu odpoveď, ju prečíta a vzápätí položí otázku uvedenú na druhej strane.

Aktivita predstavuje reťaz otázok a odpovedí, pričom hru začína i končí pedagóg.

Návrhy:

- Biblické príbehy *Starej zmluvy*
- Biblické príbehy *Novej zmluvy*
- Knihy *Biblie*
- Historické osobnosti
- Historické udalosti...

Pomôcky: kartičky z tvrdého papiera, písacie potreby.

Využitie aktivity

- Pri opakovaní biblických príbehov *Starej zmluvy* alebo *Novej zmluvy*.
- Pri opakovaní historických udalostí osobností.
- Učiť sa prečítať text a zdramatizovať ho.

Ciele

Kognitívny: vedieť priradiť jednotlivé biblické postavy k príbehom.

Afektívny: prejavíť záujem o dramatizáciu pri aktivite.

Psychomotorický: spolupracovať na spoločnej aktivite.

Príklad:

1. strana kartičky	2. strana kartičky
	Učiteľ začína otázkou: „Hľadá sa človek – muž, ktorý sa nikdy nenarodil.“
To som ja – ADAM!	„Kde je moja žena? Nestojí pri strome? Žena moja, kde si?“
Tu som, volám sa EVA!	„Kde je náš syn – roľník?“
Tu som, som KAIN!	„Mám brata – pastiera. Kde sa zasa túlaš?“
Som pri ovciach a som ÁBEL!	„Raz tu bude stavať veľkú loď jeden človek. Akože sa bude volať?“
To budem ja – NÓACH!	„Ako sa volá človek, ktorému Pán Boh zaslúbil veľké potomstvo a narodil sa mu syn v starobe?“
Ja som to – ABRAHÁM!	„Kde je moja žena, ktorá tomu všetkému nemôže uveriť?“
Volám sa SÁRA!	„Akože sa bude volať náš zaslúbený syn?“
Dali ste mi meno IZÁK!	„Moja krásna žena bude z ďalekej krajiny, no ako sa volá?“
Volám sa REBEKA!	„Oblúbila som si jedného z našich dvoch synov. Ktorého vlastne?“
Mňa – som JÁKOB!	„Kde je moje dvojča, ktorý mi predal požehnanie prvorodeného?“
To ja som ti ho predal. Som ÉZAV!	„Hľadám muža, ktorý bude mať vysoké postavenie v Egypte. Kto to je?“
To som ja – JOZEF!	„V Egypte je dobre, pokiaľ žijem. Ale po mnohých rokoch sa môj národ stane národom otrokov. Kto ich odtiaľto vyvedie?“
Ja to spravím – som MOJŽIŠ!	„Budeme putovať po púšti, ale svoj národ nedoviedem do zaslúbenej krajiny. Kto preberie za mňa túto úlohu?“
Budem to ja – JÓZUA!	„Raz prideme do zeme Kanaán, ktorá bude takmer ako raj. Ale ako sa vlastne volal ten raj?“
Učiteľ končí: „Ten raj som ja – som EDEN.“	

3.7 Pyramída slov

Cieľová skupina: žiaci 5. – 7. ročníka ZŠ

Príprava

Učiteľ vyzve žiakov, aby pozorne vnímali čítaný text, prípadne prerozprávajú biblický príbeh. Žiaci by si mali dávať v texte pozor na slová, ktoré sú v tom texte kľúčové (dôležité mená, mestá, udalosti...)

Postup

Učiteľ zrozumiteľne prečíta text – biblický príbeh. Číta pomaly a jasne, aby žiaci mohli vnímať každé slovo v biblickom príbehu.

Po prečítaní príbehu kreslia žiaci na papier pyramídu podstatných mien, ktoré sú kľúčové v tomto biblickom príbehu.

Variant A

Žiaci môžu samostatne tvoriť pyramídu slov.

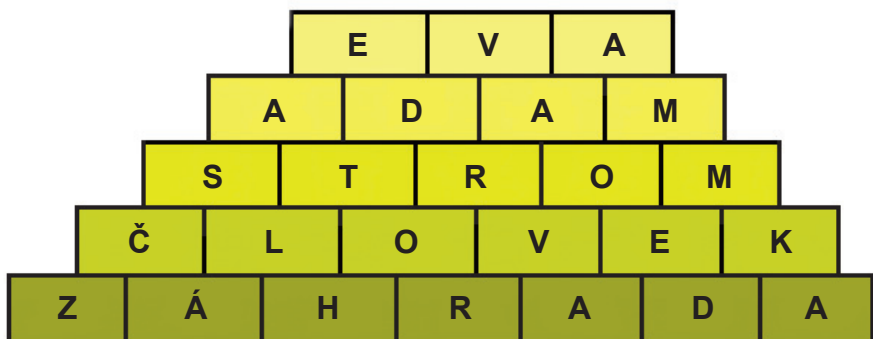
Variant B

Žiaci pracujú v skupine alebo vo dvojiciach v určenom časovom limite.

Príklad

Učiteľ prečíta biblický príbeh o Adamovi a Eve.

Žiaci tvoria pyramídu slov.

Pomôcky: papier s prázdnyimi políčkami, písacie potreby.

Využitie aktivity

- Aktivitu môžeme využívať na pozorné počúvanie príbehu.
- Pri fixácii ako spätnú väzbu – čo si žiaci zapamätali z počutého (prečítaného) textu.
- Pri opakovaní osvojeného učiva.

Ciele

Kognitívny: vybrať kľúčové slová z príbehov a použiť ich podľa počtu hlások.

Afektívny: vnímať pozorne čítaný (prerozprávaný) biblický príbeh.

Psychomotorický: vytvoriť pyramídu kľúčových slov z príbehu.

3.8 Podobenstvá Pána Ježiša Krista

Cieľová skupina: žiaci 7. – 9. ročníka ZŠ

Príprava

Z *Bible* vyberieme niekoľko podobenstiev, ktoré použijeme na vyučovacej hodine. Podobenstvá vyberáme z hľadiska zrozumiteľnosti a veku žiakov.

Okrem *Bible* (*Novej zmluvy*) si pripravíme aj písacie potreby a výkres, ktorý rozdáme žiakom.

Postup

Žiakov rozdelíme do malých skupín (3 až 4 žiaci). Ponúkneme im písacie potreby, výkres a *Bibliu*. Každá skupina dostane 1 podobenstvo, ktoré náhodne vyberie učiteľ alebo žiaci. Učiteľ na tabuľu napíše zadanie úloh pre jednotlivé skupiny:

- napísať názov podobenstva tak, ako je uvedené v *Biblii*,
- napísať miesto, kde sa nachádza podobenstvo v *Biblii* (prípadne miesta),
- vypísať hlavné postavy, prípadne veci (predmety, prvky) z podobenstva,
- napísať hlavnú myšlienku podobenstva, príp. kľúčový verš podobenstva,
- nakresliť symbol podobenstva, ktorý by vystihoval hlavnú myšlienku alebo dej podobenstva.

Žiakom stanovíme čas na splnenie úloh. Rozdelíme žiakov tak, aby každý v skupine pracoval na nejakej úlohe – prvé dieťa číta podobenstvo ostatným,

druhé píše, tretie kreslí atď. Po stanovenom časovom termíne prezentujú žiaci podobenstvo svojej skupiny.

V závere aktivity zhodnotia žiaci svoju prácu i prácu jednotlivých žiakov, resp. prácu skupiny zhodnotí učiteľ. Výkresy, na ktorých žiaci pracovali, môžeme zviazať a vytvoriť z nich *Knihu podobenstiev*.

Pomôcky: *Biblia (Nová zmluva)*, písacie potreby a výkres.

Biblické texty

Podobenstvo o stratenej ovci – Evanjelium podľa Lukáša, 15. kap., 1. – 8. verš.

Podobenstvo o farizejovi a publikánovi – Evanjelium podľa Lukáša, 18. kap., 9. – 14. verš.

Podobenstvo o hrivnách – Evanjelium podľa Lukáša, 19. kap., 11. – 28. verš.

Milosrdný Samaritán – Evanjelium podľa Lukáša, 10. kap., 25. – 37. verš.

O rozsievачovi a štvorakej pôde – Evanjelium podľa Marka, 4. kap., 3. – 20. verš.

Podobenstvo o zlých vinohradníkoch – Evanjelium podľa Marka, 12. kap., 1. – 11. verš.

Podobenstvo o svadba kráľovského syna – Evanjelium podľa Matúša, 22. kap., 1. – 14. verš.

Podobenstvo o desiatich pannách – Evanjelium podľa Matúša, 25. kap., 1. – 13. verš.

Využitie aktivity

- Pri kooperatívnom vyučovaní nového učiva.
- Pri projektovom vyučovaní o podobenstvách.

Ciele

Kognitívny: interpretovať biblické podobenstvo, analyzovať biblické podobenstvo.

Afektívny: oceniť význam biblického podobenstva pre pochopenie učenia Ježiša Krista, reagovať na zmysel biblického podobenstva.

Psychomotorický: vyhľadať biblické podobenstvo v *Biblii* a spolupracovať v skupine na téme biblického podobenstva.

3.9 Kniha 10 Božích prikázání

Cieľová skupina: žiaci 4. – 5. ročníka ZŠ

Príprava

Pri tejto aktivite by mali žiaci poznať zmysel a charakteristiku jednotlivých *Božích prikázání*. Pripravíme si výkresy, noviny a časopisy rôzneho druhu (i z kresťanského prostredia).

Postup

Žiaci pracujú vo dvojiciach. Vyberú si jedno z *Božích prikázání*.

Okrem vystrihnutých a nalepených písmen, ktoré tvoria znenie *Božieho prikázania* hľadajú žiaci aj vhodné obrázky, ktoré s ním súvisia.

Všetci žiaci by mali robiť koláž na výkresoch rovnakého formátu (veľkosť i rozloženie strany), aby mohli z výkresov zošiť knihu.

Pomôcky: výkres, písacie potreby, noviny a časopisy rôzneho druhu, lepidlo, nožnice.

Využitie aktivity

- Pri opakovaní *Božích prikázání* a ich charakteristike.
- Pri projektovom vyučovaní o *Božích prikázaniach*.

Ciele

Kognitívny: zoradiť *Božie prikázania* podľa poradia a špecifikovať jednotlivé Božie prikázania.

Afektívny: oceniť hodnotu a uvedomiť si dôležitosť *Božích prikázání* v živote kresťana.

Psychomotorický: vytvoriť knihu *Božích prikázání*, spolupracovať v skupine na vytvorení tejto knihy.

3.10 Krst svätý (projektové vyučovanie)

Kľúčové slová: Krst svätý, krstiteľnica, krstný verš.

Cieľová skupina: žiaci 7. – 8. ročníka ZŠ

Ciele

Kognitívny: vysvetliť význam krstu a vymenovať osobnosti pokrstené v mojom cirkevnom zbore.

Afektívny: uvedomiť si význam krstu.

Psychomotorický: vytvoriť PowerPointovú prezentáciu z dostupných zdrojov o krstiteľnici a jej maketu, vyhľadať svoj krstný verš.

Pomôcky: časopisy, kronika cirkevného zboru, počítač, internet, pastelky, písacie potreby, výkresy, lepidlo, nožnice.

Forma: individuálna aj skupinová – práca v skupinách na jednotlivých úlohách.

Čas: 4 týždne.

Kompetencie

Existencionálne:

- chápe zmysel života a pozitívne hodnotí svoj život,
- objavuje hranice života – smrť a kresťanský pohľad na večný život.

Na učenie sa:

- vyberá a využíva pre efektívne učenie sa vhodné metódy a stratégie,
- kriticky hodnotí výsledky svojej práce a diskutuje o nich.

Komunikačné:

- formuluje svoje myšlienky, rozvíja komunikačné zručnosti,
- využíva rôzne druhy komunikačných prostriedkov a IKT.

Sociálne:

- spolupracuje vo dvojiciach a v skupine,
- vytvára si pozitívny obraz o sebe a podporuje zdravý sebarozvoj,
- ovláda a riadi svoje konanie, váži si seba aj druhých.

Prierezové témy

Osobný a sociálny rozvoj: rozlišuje medzi Božím a ľudským konaním, má pozitívny vzťah k sebe a k druhým.

Regionálna výchova: pozná tradície a zvyky svojho regiónu, rozlišuje medzi kresťanskými a inými tradíciami a zvykmi.

Tvorba projektov a prezentačné zručnosti: dokáže vytvoriť jednouchý projekt na základe zadanej úlohy, pracuje s rôznymi informáciami a využíva ich.

Medzipredmetové vzťahy

- Slovenský jazyk a literatúra
- Dejepis
- Občianska náuka
- Svet práce
- Výtvarná výchova

Priebeh vyučovacích hodín

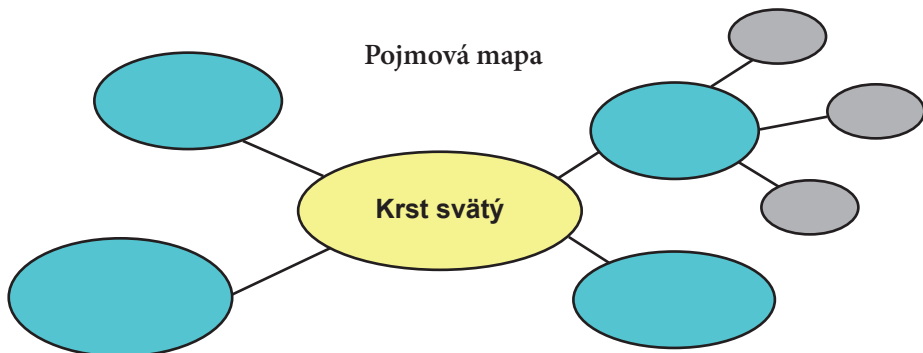
Motivácia

Učiteľ zadá žiakom otázku, akú udalosť sme všetci vo svojom živote zažili, aj keď si ju nepamätáme. Žiakov vedieme k tomu, aby prišli na správnu odpoveď. Môžeme si pomôcť otázkami typu: *Aké je vaše meno? Prečo má človek meno? Aké je meno nás všetkých? Do akej rodiny patríme?*

Jadro

1. vyučovacia hodina

a/ Vytvorenie pojmovej mapy – Krst svätý – žiaci spoločne vytvoria na tabuľu pojmovú mapu, do ktorej píšu a triedia informácie o *Krste svätom*.

b/ Zadanie témy projektu – spočíva v zadaní jednotlivých úloh žiakom.

1. skupina – *krstiteľnica v kostole* – zistiť čo najviac informácií o krstiteľnici v našom kostole, kedy a kým bola vyhotovená, aké symboly, príp. text sú na nej zobrazené, z akého materiálu je postavená.

Výstup: prezentácia v PowerPointe na min. 10 slidov.

2. skupina – *význam krstu* – vysvetlíť čo je krst, odkiaľ pochádza, kto ho ustanovil, prečo a koho krstíme, kľúčové verše z *Biblie* a slová ustanovenia krstu.

Výstup: práca na výkresoch v rozsahu min. 3 ks A3.

3. skupina – *vytvorenie makety krstiteľnice* – vytvoríť z papiera, príp. iných dostupných materiálov (modurit, sadra) maketu krstiteľnice z nášho kostola.

Výstup: maketa krstiteľnice.

4. skupina – *osobnosti pokrstené v našom kostole* – vyhľadať osobnosti pokrstené v našom kostole, ktoré sú významnými osobnosťami cirkevného zboru, cirkvi, regiónu, príp. našej krajiny. Je nutná spolupráca s miestnym farárom a materiálmi z kroniky cirkevného zboru či komunikácia so staršími členmi cirkevného zboru.

Výstup: *Kniha osobností môjho cirkevného zboru* (forma A4 – fotografie, najdôležitejšie informácie o osobnosti).

c/ Rozdelenie žiakov do skupín a zadanie úloh – rozdelíme žiakov do jednotlivých skupín podľa ich záujmu a schopností (maximálne 4 žiaci v skupine). Každý žiak by mal dostať svoju vlastnú úlohu, pričom rozvrhnutie úloh závisí od dohody samotných žiakov.

d/ Stanovenie časového harmonogramu – žiaci sa od učiteľa dozvedia, aký dlhý čas majú na vypracovanie zadaných úloh a ako sa budú priebežne kontrolovať. Je vhodné, aby mali svoj pracovný zošit, do ktorého si budú zapisovať informácie, ktoré získali, príp. problémy, ktoré budú riešiť s vyučujúcim.

e/ Ciele projektu – záverečná prezentácia a iné výstupy zo zadaných úloh, na ktorých sa budú podieľať všetci žiaci v skupine a budú prezentovať stanovenú úlohu.

f/ Stanovenie kritérií hodnotenia – učiteľ stanoví kritériá hodnotenia včas, aby žiaci vedeli, za čo a ako budú hodnotení.

2. a 3. vyučovacia hodina

Na začiatku 2 vyučovacích hodín (v priebehu asi 10 minút) skontrolujeme plnenie zadaných úloh na projekte, prípadne riešime problémy a usmerňujeme

žiakov, rady a pomoc, ako získať potrebné informácie (internetové stránky, komunikácia s dospelými ľuďmi, napr. farárom cirkevného zboru).

4. vyučovacia hodina

Prezentácia výstupov projektu v škole (v triede), príp. po dohode s farárom v cirkevných priestoroch, hodnotenie jednotlivých skupín na základe dohodnutých kritérií.

Fixácia

Výstup projektového vyučovania:

- prezentácia v PowerPointe
- výkresy o *Krste svätom*
- maketa krstiteľnice
- *Knihy osobností nášho cirkevného zboru*

Miesto: výstava v škole, prípadne v cirkevnom zbore.

Reflexia

- Hodnotenie práce v skupinách ostatnými spolužiakmi.
- Hodnotenie učiteľom – hodnotenie práce na zadaných úlohách, splnenie zadaných kritérií v skupinách.
- Spätná väzba pri výstave v škole alebo v cirkevnom zbore.

3.11 Advent (projektové vyučovanie)

Kľúčové slová: advent, Vianoce, milosť, Spasiteľ

Cieľová skupina: žiaci 5. – 7. ročníka ZŠ

Ciele

Kognitívny: vedieť vysvetliť význam adventu, opísať tradície v advente, porovnať advent s iným obdobím.

Afektívny: prejavíť záujem o tradície slávenia adventu, uvedomiť si Božiu milosť narodením Spasiteľa.

Psychomotorický: z dostupných zdrojov o advente vytvoriť prezentáciu, urobiť adventný veniec a pripraviť kuchársku knihu tradičných adventných jedál.

Pomôcky: Biblia, časopisy, počítač, internet, pastelky, písacie potreby, výkresy, lepidlo, nožnice, polystyrén, čečina, ozdoby.

Forma: individuálna aj skupinová – práca v skupinách na jednotlivých úlohách.

Čas: 4 týždne.

Kompetencie

Existencionálne: žiak vie, prečo sa narodil Spasiteľ a aké dielo pre nás vykonal. Na učenie sa: žiak používa dostupné zdroje na splnenie zadanej úlohy, hodnotí výsledky svojej práce a diskutuje o nich.

Komunikačné: rozvíja komunikačné zručnosti, diskutuje o nich, využíva rôzne druhy komunikačných prostriedkov.

Sociálne: spolupracuje vo dvojiciach a v skupine, vytvára si pozitívny obraz o sebe a podporuje zdravý sebarozvoj, ovláda a riadi svoje konanie, váži si seba aj druhých.

Prierezové témy

Osobný a sociálny rozvoj: rozlišuje medzi Božím a ľudským konaním, má pozitívny vzťah k sebe a k druhým.

Regionálna výchova: žiak pozná tradície a zvyky svojho regiónu, rozlišuje medzi kresťanskými a inými tradíciami a zvykmi.

Tvorba projektov a prezentačné zručnosti: dieťa dokáže vytvoriť jednoduchý projekt na základe zadanej úlohy, pracuje s rôznymi informáciami a využíva ich.

Medzipredmetové vzťahy

- Slovenský jazyk a literatúra
- Dejepis
- Regionálna výchova
- Svet práce
- Výtvarná výchova

Priebeh vyučovacích hodín

Motivácia

Na hodine náboženskej výchovy pripravíme na tabuľu tajničku. Jej výsledkom bude slovo ADVENT. Diskutujeme so žiakmi o tom, čo je *advent*, prečo slávime obdobie adventu a ako toto obdobie vnímajú kresťania. Tajnička:

1. Človek, ktorý sa nenarodil.
2. Ježiš pochádzal z jeho rodu.
3. Presvedčenie.
4. Prvé bydlisko Adama a Evy.
5. Človek, ktorý prežil potopu.
6. Učeník, ktorého voláme „neveriaci“.

1.	A	D	A	M	
2.	D	Á	V	I	D
3.	V	I	E	R	A
4.	E	D	E	N	
5.	N	O	A	CH	
6.	T	O	M	Á	Š

Jadro

1. vyučovací hodina

Z tajničky vyplýva, čo bude témou projektu. Z rozhovoru sa žiaci dozvedia, aké informácie a vedomosti majú ohľadom tohto obdobia. Zadanie úloh:

1. skupina – má za úlohu urobiť prezentáciu v PowerPointe o advente a slávení adventu (o zmysle, tradíciách a zvykoch slávenia adventu na našom území, resp. v našom regióne).

Výstup: prezentácia v PowerPointe v rozsahu min. 10 slidov.

2. skupina – úlohou skupiny je zhotoviť adventný veniec, na zhotovenie ktorého bude použitý polystyrénový veniec, čechina, drôt, sviečky a ozdoby.

Výstup: adventný veniec.

3. skupina – pripraviť *Kuchársku knihu adventných špecialít*, v ktorej bude zaznamenaná príprava tradičných špecialít a koláčov. Kniha bude obsahovať aj obrazový materiál (fotografie, obrázky prípravy jedla a pod.).

Výstup: Kuchárska kniha adventných špecialít.

Žiakov rozdelíme do skupín podľa ich záujmu a schopností (max. 4 žiaci v skupine). Každý žiak v skupine by mal mať svoju úlohu. Rozvrhnutie úloh závisí od dohody samotných žiakov. Oboznámime ich s tým, koľko času majú na splnenie zadaných úloh a ako sa ich práca bude priebežne kontrolovať. Informácie, ktoré získajú, si zapisujú do zošita, ktorý slúži na kontrolu práce v jednotlivých skupinách.

Po splnení úloh ich budú žiaci prezentovať v priestoroch školy, prípadne fary, kde si ich výstupy môžu pozrieť aj ostatní. Učiteľ stanoví kritériá hodnotenia na prvej hodine. Hodnotenie sa môže realizovať na základe bodovania v škole, príp. v cirkevnom zbore môže ich prácu zhodnotiť pán farár.

2. a 3. vyučovacia hodina

Na začiatku vyučovacích hodín skontrolujeme plnenie zadaných úloh na projekte. Riešime s nimi problémy súvisiace s aktivitou a usmerňujeme ich. Poskytneme im rady a pomoc, ako získať potrebné informácie (internetové stránky, komunikácia s dospelými, starými rodičmi a pod.).

4. vyučovacia hodina

Prezentácia výstupov projektu v škole (v triede), po dohode s pánom farárom prezentácia v cirkevných priestoroch, hodnotenie jednotlivých skupín na základe dohodnutých kritérií.

Fixácia

Výstup projektového vyučovania:

- prezentácia v PowerPointe
- adventný veniec
- Kuchárska kniha adventných špecialít

Reflexia

- Hodnotenie práce v skupinách ostatnými spolužiakmi.
- Hodnotenie učiteľom – hodnotenie práce na zadaných úlohách, splnenie zadaných kritérií v skupinách.
- Spätná väzba pri výstave v škole alebo v cirkevnom zbore.

3.12 Pamiatka posvätenia chrámu (projektové vyučovanie)

Kľúčové slová: chrám, spoločenstvo, liturgia, sviatosti

Cieľová skupina: žiaci 7. – 9. ročníka ZŠ

Charakteristika projektu: projekt bude realizovaný v priestoroch školy (na vyučovaní náboženskej výchovy) a fary (na konfirmačnom vyučovaní) pod vedením farára príslušného zboru.

Ciele

Kognitívny: vysvetliť, prečo sa kresťania stretávajú v chráme, vedieť, čo je liturgia a pomenovať jednotlivé prvky liturgie, poznať históriu svojho cirkevného zboru a významné osobnosti z nášho cirkevného zboru.

Afektívny: uvedomiť si potrebu stretávania sa kresťanov a vyjadriť ich vzťah k chrámu.

Psychomotorický: vytvoriť prezentáciu o chráme a osobnostiach z nášho cirkevného zboru a maketu chrámu, príp. maketu častí chrámu v interiéri, spolupracovať na uprataní chrámu a jeho okolia, vytvoriť koláž významných chrámov.

Pomôcky: *Biblia*, kronika cirkevného zboru, počítač, internet, písacie potreby, výkresy, lepidlo, náradie, fotografie osobností...

Forma: skupinová – práca v skupinách na jednotlivých úlohách.

Čas: 2 týždne.

Kompetencie

Existencionálne: žiak rozumie potrebe stretávania sa s inými kresťanmi, oceňuje Božie milosrdenstvo a zaslúbenia dané v sviatostiach.

Na učenie sa: dieťa využíva vhodné metódy a stratégie na získavanie nových informácií, kriticky hodnotí výsledky svojej práce a diskutuje o nich.

Komunikačné: využíva rôzne druhy komunikačných prostriedkov a IKT.

Sociálne: spolupracuje v skupine aj samostatne, podporuje svoj zdravý rozvoj, ovláda a riadi svoje konanie, váži si seba aj druhých.

Prierezové témy

Osobný a sociálny rozvoj: dieťa rozlišuje medzi Božím a ľudským konaním, má pozitívny vzťah k sebe a k druhým.

Regionálna výchova: pozná históriu vzniku cirkevného zboru, pozná osobnosti, ktoré pôsobili v cirkevnom zbore.

Tvorba projektov a prezentačné zručnosti: dokáže vytvoriť jednoduchý projekt na základe zadanej úlohy, pracuje s rôznymi informáciami a využíva ich.

Medzipredmetové vzťahy

- Náboženská výchova
- Slovenský jazyk a literatúra
- Dejepis
- Regionálna výchova
- Výtvarná výchova

1. stretnutie

Motivácia

Na vyučovaní oboznámime žiakov s témou projektu.

Žiakom kladieme otázky: *Kde by ste chodili, keby ste boli fanúšikom futbalu? Čo by ste vyhľadávali, keby vás zaujímali hudobné hity a skupiny? Keby vás zaujímalo výtvarné umenie, kam by ste šli? Kde by ste sa prihlásili, keby ste sa chceli naučiť cudzí jazyk?*

Potom položíme žiakom otázku: *Kde má túžbu chodiť veriaci kresťan?*

Okrem toho, že žiaka môže zaujímať futbal, obrazy, hudba a pod., uvedomuje si, že je miesto, kde chce prežívať spoločenstvo s Bohom i ostatnými kresťanmi. Mnohí povedia, že sú veriaci a do kostola kvôli tomu nemusia chodiť. Položme si však otázku, či by fanúšik futbalu zostal doma, keď sa v jeho blízkosti hrá dôležitý zápas, či by výtvarníkovi stačili len obrázky z internetu a kníh, či by nechcel vidieť originály a pod.

Veriaci kresťan má túžbu stretávať sa s ostatnými kresťanmi pri *Božom slove* a sviatostiach, lebo si uvedomuje ich potrebu vo svojom živote.

Jadro

- Žiakov oboznámime s cieľom projektu.
- Vysvetlíme, ktorý izraelský kráľ postavil ako prvý chrám.

- Oboznámime žiakov s históriou vzniku nášho cirkevného zboru.
- Oboznámime žiakov s prvkami liturgie a ich významom.
- Žiakov rozdelíme na jednotlivé skupiny.
- Zadáme im úlohy, ktoré vykonávajú doma.
- Stanovíme im časový harmonogram – 2 týždne.
- Stanovíme kritériá hodnotenia a odmeny.

Fixácia

Na základe položených otázok si zopakujeme prebrané učivo o chráme. Žiaci odpovedajú písomne na nasledujúce otázky:

1. *Ktorý izraelský kráľ dal postaviť prvý chrám?*
2. *Kedy bol postavený (vysvätený) náš chrám Boží?*
3. *Čo je to krédo?*
4. *Čo znamená pojem kyrie?*
5. *Čo je to antifóna?*
6. *V ktorú nedeľu si pripomíname pamiatku posvätenia chrámu?*

Hodnotenie

Žiakom ohodnotíme test a zhodnotíme naše stretnutie. Žiaci môžu povedať, ktoré 2 nové informácie sa dozvedeli o svojom cirkevnom zbore.

Pripomenieme deťom zadané úlohy, ktoré majú splniť v priebehu 2 týždňov.

2. stretnutie

Kontrola práce v jednotlivých skupinách. Zodpovieme na otázky žiakov, príp. im pomôžeme vo vyhľadávaní informácií, napr. z kroniky CZ.

3. stretnutie

Na 3. stretnutí realizujeme prezentáciu výstupov projektu a hodnotenie jednotlivých skupín.

Zadania

Dvojica žiakov vytvorí prezentáciu o našom cirkevnom zbore, jeho založení, osobnostiach, ktoré v ňom pôsobili, zaujímavostiach, počtoch ľudí v cirkevnom zbore.

Výstup: prezentácia na výkresoch – zhotovenie nástenky.

Skupina (3 žiaci) – tvorba makety kostola, príp. častí interiéru z dostupných zdrojov.

Výstup: maketa kostola, príp. častí interiéru.

Skupina (3 žiaci) – pomôcť pani upratovačke pri uprataní kostola a jeho okolia, prestretí rúcha, aranžovaní kvetov, vyvesení nedelňých piesní na informačnú tabuľu.

Výstup: upratanie a pomocné práce v kostole a jeho okolí.

Hodnotenie projektu

Učiteľ vyhodnotí žiakom úlohy a rozhodne, či ich splnili a či naplnili zadania, ktoré dostali.

1. skupina – nástenka s informáciami o postavení chrámu, jeho posvätení a osobnostiach, ktoré v ňom pôsobili,
2. skupina – vyhodnotenie makety kostola, príp. častí interiéru, hodnotí sa precíznosť práce a presnosť,
3. skupina – hodnotenie miery zapojenia žiaka do upratovania kostola a jeho okolia.

Za splnenie jednotlivých úloh dostanú žiaci sladkú odmenu. Prezentáciu na nástenke a maketu môžeme vystaviť v cirkevných priestoroch kostola alebo siene, pričom nezabudneme poďakovať tým, ktorí pomáhali.

Záver

Rozvíjať kľúčové kompetencie učiteľa je dôležité nielen pre samotného učiteľa, ale aj pre tých, ktorí sú mu zverení na vyučovaní. Predmet *náboženská výchova*, jej obsah a ciele sa zameriavajú na mladého človeka a jeho celkový rozvoj. Nejde len o osvojenie dogmatických poučiek, biblických právd, citovania *Biblie* a pod. Ide hlavne o to, aby sme mladému človeku ukázali kresťanský pohľad na svet a človeka.

Žiak má svoju vlastnú hodnotovú orientáciu a rôzne postoje v rôznych otázkach života i viery. Získané vedomosti a zručnosti sú dôležité pre žiaka hlavne pre jeho praktický život, budovanie jeho vnútorného sveta na základe kladných charakterových vlastností. Osvojené vedomosti a formy správania majú byť viditeľné nielen na vedomostiach žiaka, ale hlavne v jeho postojoch a správani.

Učiteľ náboženskej výchovy by nemal byť len ten, kto vysvetľuje a učí, ale hlavne svojím vlastným životom, správaním, svojimi postojmi a názormi formuje mladého človeka – hlavne v súčasnosti, keď sa v spoločnosti často preferuje konzumný spôsob života, hodnotový systém je často zameraný viac na materiálne hodnoty než na duchovné hodnoty.

Spôsoby moderného vyučovania (najmä v oblasti zážitkového učenia) sú nevyhnutnou súčasťou tohto predmetu. Žiak pochopí mnohé dôležité otázky na základe vlastných skúseností. Zároveň sa učí pracovať v skupine, využíva informačno-komunikačné technológie a snaží sa tieto informácie kriticky zhodnotiť a triediť.

V súčasnosti je väčšina učiteľov náboženskej výchovy aj duchovnými v cirkevných zboroch. Táto skutočnosť dáva učiteľovi ako duchovnému priestor pozývať žiaka aj na mimoškolské činnosti a aktivity. Zároveň ho však zaväzuje rozvíjať svoje kompetencie v oblasti náboženskej výchovy, využívať všetky možnosti moderného vyučovania a vzdelávať sa v tejto oblasti.

Bibliografia

AKIMJAKOVÁ, B., KRAJČÍRIKOVÁ, E. *Didaktika náboženskej výchovy v primárnom vzdelávaní* [online]. [cit. 22-11-2013]. Levoča : Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity. Dostupné na internete: <<http://oddid.ku.sk/dokumenty/prispevky/AkimjakovaKrajcirikova.pdf>>.

BIBLIA. *Písmo Sväté Starej a Novej zmluvy*. 1979. Liptovský Mikuláš : Transciscus, 1979. s. 1091. ISBN 0 564 03222 0.

BLAŠKO, M. 2012. *Úvod do modernej didaktiky I.* [online]. Košice : Katedra inžinierskej pedagogiky Technickej univerzity, 18. 11. 2012. [cit. 29-11-2013]. Dostupné na internete:

<<http://web.tuke.sk/kip/main.php?om=1300&res=low&menu=1310>>.

HURAJTOVÁ, J. et. al. 2010. *Kurikulum predmetu katolíckeho náboženstva/náboženská výchova pre základné školy, stredné školy, štvorročné gymnáziá a osemročné gymnáziá, dvojročné nadstavbové stredné školy*. Spišská Nová Ves : Katolícke pedagogické a katechetické centrum, n. o. ISBN 978-80-970549-5-3.

HANESOVÁ, D. 2005. *Náboženská výchova v školách*. PF UMB v Banskej Bystrici, 2005. ISBN 80-8083-121-1.

JURÍK, et. al. 2009. *Učebné osnovy a štandardy pre školské vzdelávacie programy z náboženskej výchovy, evanjelické náboženstvo, na štátnych a súkromných školách*. Evanjelická cirkev a. v. na Slovensku, s. 100. [cit. 29-11-2013]. Dostupné na internete: <www.ecav.sk/?p=ES/ESdokumenty/ESD_vu/platne_ucebne_osnovy_a_standardy>.

KIŠŠ, I. 1994. *Výchova ku kresťanskej dospelosti*. Kompendium katechetiky : Bratislava, 1994. ISBN 80-8083-080-0.

KMEŤ, P. 2011. *Štátny a školský vzdelávacie program: Základné dokumenty kurikulárnej transformácie vzdelávania na Slovensku* [online]. Katedra pedagogiky FHPV PU : Prešov, 2011. [cit. 08 – 11 – 2013]. Dostupné na internete: <http://www.pulib.sk/elpub2/FHPV/Istvan1/pdf_doc/4sekcia/Kmet.pdf>.

SKALKOVÁ, J. 1999. *Obecná didaktika*. Praha, 1999. ISBN 80-85866-33-1.

TUREK, I. 1999. *Tvorivé riešenie problémov*. 2. upravené vyd. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum. s. 104. ISBN 80-8052-054-2.

TUREK, I. 2005. *Inovácie v didaktike*. 1. vydanie. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum, 2005. s. 360. ISBN 80-8052-230-8.

Názov: **Kreativita učiteľa náboženskej výchovy**
Autor: Mgr. Dana Naďová
Recenzenti: Mgr. Ján Furman
PaedDr. Ing. Peter Orendáč
Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave
Jazyková úprava: Mgr. Daniela Bordášová
Grafická úprava: Ing. Monika Chovancová
Vydanie: 1.
Rok vydania: 2014
Počet strán: 62
ISBN **978-80-8052-606-1**